LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis

Dalyje Queens apskrities (N. Y.)	$10.00
Kanadoje	$10.00
Kitur užsienyje	12.00
Jungtinėse Valstijose	$9.00

Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

No. 17 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Antradienis, Kovo (March) 3, 1970, Ozone Park, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Metai 59-ieji

KRISLAI

Mūsų jubiliejiniai metai
Ir vėl "pasižymėta"
Japonija šiandien
Poetas apie Leniną
Geras sumanymas
LLD narių dėmesiui
Prieš 38 metus

— A. Bimba —

1971 metais "Laisvei" sukaks lygiai 60 metų. Tai labai labai garbingas jubiliejus. Apie jo atžymėjimą kalbėsime mūsų Spaudos bendrovės dalininkų suvažiavime kovo 15 dieną.

Visus draugus ir drauges prašome apie tai iš anksto pagalvoti. Kaip mes šio jubiliejaus proga dar galėtumėm pajudinti žemę?! Reikia sumanymų, pasiūlymų. Atvežkite arba prisiųskite.

Saigono apylinkėje penki Amerikos kareiviai nužudė 16 nekaltų civilinių žmonių! Tai pačios armijos kaltinimas. Kaltinamųjų vardai neskelbiami. Bet jie paaiškės.

Į ką šis karas pavertė mūsų jaunus vyrus! Baisu ir pagalvoti. Pernai viena skerdynė, o šiemet kita. O kiek jų neskelbiama!

Antrajame pasauliniame kare prieš Japoniją Jungtinės Valstijos paklojo 189,606 brangias gyvybes. Po karo buvo padaryta sutartis, pagal kurią Japonija buvo nuginkluota. Net ir į Japonijos konstituciją buvo įrašyta, kad Japonija niekados nebesiginkluos.

Bet kas pasidarė?

Mūsų vyriausybė, nesiskaitydama su jokiais legalumais, nei Kongreso neatsiklausus, įsakė Japonijai iš naujo apsiginkluoti. Ir šiandien ji jau ginkluota nuo kojų iki galvos. stituciją buvo įrašyta, kad Ja-Ji jau turi milžiniškas ir žemės, ir oro, ir vandens karo jėgas.

Šiandien Japonijos armija jau dašimt kartų galingesnė už prieš karą buvusią karališkąją armiją!

Išymusis lietuvių tautos poetas Eduardas Mieželaitis Vilniaus "Tiesoje" (vas. 19 d.) straipsnyje "Nepaprastai skaidrus brangakmenis" apie Leniną sako:

"Vladimiro Lenino mokslas mano vaizduotėje žėri tarsi saulėtas deimantas. Nepaprastai skaidrus brangakmenis. Bet ir nepaprastai kietas brangakmenis, kuriuo režiamas stiklas langui. Langui į ateitį. Toks buvo jo mokslas, toks buvo ir jis pats: nepriekaištingai tyras ir begaliniai kietas. Tik tokie žmonės, pasirodo, ir gali pastūmėti į priekį šią laiko augintinę — lepią, tingią ir nepaslankią istoriją."

Ir vėl: "Galima įsivaizduoti, kaip šiandien atrodytų mūsų planeta, ta geroji žmonių žemė, jeigu pasaulio nebūtų sukrėtusi Lenino sukelta audra."

Darbo unijų vadovybė pasisakė už sumanymą įvesti visuotinę sveikatos apdraudą. Tai yra, kad ne tik sulaukę žilos senatvės, bet visi amerikiečiai nuo lopšio iki grabo gau-

(Tąsa 6-me puslapyje)

22-jų unijų vadai reikalauja dabar baigti Vietnamo karą

Washingtonas. — 123 vadovai 22 skirtingų unijų pasiskelbė savo pareiškimą dienraštyje "Washington Post". Pareiškime jie reikalauja Nixono administracijos ir Kongreso nieko nelaukiant baigti Vietnamo karą.

22 unijos yra apimančios visą šalį. Joms vadovauja Jungtinė Automobilių Darbininkų Unija, Tymsterių unija, Alliance for Labor Action.

Pareiškime nurodoma, kad daugiau kaip 40,000 amerikiečių prarado savo gyvastis Vietname. Tų gyvasčių jokiais pinigais negalima atpirkti. "Karas yra pragaras. Tai turtingųjų karas ir neturtingųjų mūšiai," kuriuose neturtingieji gyvastis praranda.

Washingtonas. — Penki senatoriai pareiškė protestą Nixono administracijai už bombardavimą Laoso teritorijos, kur Pathet Lao jėgos įsitvirtinusios.

Militarinis teismas nuteisė du Pietų Vietnamo deputatus

Saigonas. — Militarinis teismas nuteisė mirčiai nacionalinės asamblėjos (parlamento) deputatą Hoang Ho, kaip suokalbininką "nuversti valdžią". H. Ho dabar randasi Japonijoje, tai negali jo nužudyti.

Kitas deputatas — T. N. Chou — gavo 20 metų kalėjimo, kaip palaikytojas ryšių su liaudimi ir dalyvaująs valdžiai priešingoje veikloje.

Abu deputatai buvo prez. Thieu apšaukti išdavikais ir pasiutusiais šunimis tik todėl, kad jie kovojo už taiką Vietname. Teismas ignoravo deputatų neliečiamybę.

Tokijas.—Japonijos spauda rašo, kad Jungtinės Valstijos, laikydamos nuodingus chemikalus Yakota bazėje, sudaro žmonėms pavojų. Ragina juos pašalinti.

Darbininkai ir studentai išvaikė neofašistų sueigą universitete

Roma. — Italijos neofašistinis Socialinis Judėjimas ir kitos fašistinės grupės bandė turėti savo susirinkimą universiteto patalpose. Bet jiems kelią pastojo darbininkai ir studentai.

Policija buvo pašaukta ir paėmė 200 fašistų savo apsaugon. Fašistų susirinkimas buvo išardytas.

Darbininkai ir studentai tą pačią dieną sušaukė demonstratyvį susirinkimą, kuriame tarp kitų kalbėtojų buvo ir komunistas senatorius Terracinis. Susirinkimas pasmerkė neofašistų veiklą, kaip priešingą šalies konstitucijai.

Aborcijos bilius Hawaii valstijoje priimtas

Honolulu. — Hawaii valstijos legislatūra priėmė liberalinį aborcijos bilių ir pasirašė gubernatorius Burns.

Dabar Hawaii valstijoje neščioms moterims daug lengviau gauti aborciją, kaip visose kitose valstijose.

Albany. — Už pakeltą telefonų kainą New Yorko valstijoje telefonų naudotojai sumokės kompanijai apie 137 milijonus dolerių.

Omaha, Neb. — 1,200 Iowa Beef Packing kompanijos darbininkų tebestreikuoja septintą mėnesį.

Kiek Italijoje gyventojų

Roma. — 1969 metų pabaigoje Italijoje buvo 54,206,000 gyventojų. Lombardija labiausia apgyventa, 8,300,000 žmonių.

Washingtonas. — Senat. Kennedis ragina Nixono administraciją ištraukti Amerikos armijos dalinius iš Vakarų Europos.

Provokatorių manevrai

Oslo. Norvegija. — Nato militarinių jėgų daliniai suvyko Skandinavijos pakraštyje turėti šešių dienų manevrus.

Militariniai manevrai laikomi visai arti Tarybų Sąjungos. Tai provokatoriški manevrai, prieš kuriuos kiek pirmiau buvo iškelta protestų.

Lietuvos Komjaunimo suvažiavimas

Vilnius. — Vasario 26 d. prasidėjo Lietuvos Komunistinio Jaunimo Sąjungos XVI suvažiavimas.

Suvažiavimą šaukia Lietuvos Komunistinio Jaunimo Centro Komitetas.

Vientiane. — Laoso valdžia šaukiasi 14 valstybių, kurios pasirašė 1962 m. sutartį, susirinkti ir aptarti Laoso padėtį. Pathet Lao jėgos eina pirmyn.

Čilė pradėjo prekybą su Kuba

Santiago.— Čilė buvo pirmutinė Lotynų Amerikos šalis, kuri pradėjo prekybą su Kuba. Ji pardavė Kubai produktų 11 milijonų dolerių vertės.

Manoma, kad ir kitos Lotynų Amerikos šalys pradės su Kuba prekiauti, nors Jungtinės Valstijos tai draudžia daryti.

Ragangaudžiai pradeda tyrinėjimus

Washingtonas. — Neamerikinis komitetas, dabar pasivadinęs House Internal Security Committee, pradės tyrinėjimą Juodųjų Panterių Partijos kovo 4 d.

Pantheriai dabar yra pirmutiniai paskirti tyrinėjimui. Vėliau manoma ir daugorganizacijų įtraukti į subversyvių" sąrašą ir pradėti ragangaudišką darbą.

Nigerija persergsti katalikų bažnyčią

Lagos. — Nigerijos valdžios galva Gowon pasakė čia laikomai katalikų vyskupų konferencijai, kad katalikų bažnyčia, remdama Biafros sukilėlius, smarkiai pakenkė katalikų religijai, ypač Nigerijoje.

Jis toliau nurodė, kad dabar katalikų pagalba nuo karo nukentėjusiems Biafros žmonėms negali būti priimtina, kaip draugiška pagalba.

Japonijos unijos ruošias pavasarinei veiklai

Tokijas.— Japonijos Darbo Unijų Generalinė Taryba, turinti 4,200,000 narių, paskelbė savo planą pavasarinėms kovoms.

Kovo mėnesį bus sušauktas unijų kongresas, kuriame bus aptartas visas unijų veikimas ir nustatyti reikalavimai.

New Delhi. — Praplėsta prekyba tarp Indijos ir Lenkijos.

Pelningos senelių prieglaudos

Washingtonas. — Kongresmanas Pryor pareiškė, kad senų žmonių prieglaudos dabar paliko pelno įstaigos, kurios publiką apiplėšia.

Pryor reikalauja Kongreso tyrinėti tokias prieglaudas, ypač tas, kurios valdžios pinigais remiamos.

Senatas už nemokamus pietus mokiniams

Washingtonas. — Senatoriai vienbalsiai priėmė bilių, kuris gali suteikti nemokamus pietus neturtingųjų šeimų mokiniams.

Mokiniai, kurių keturių šeimos narių pajamos žemiau $4,000, galėtų gauti mokyklose pietus. Bilių pasiūlė senatorius Javits.

Iš visur ir apie viską

Pekinas. — Kinijos valdžia uždraudė Tarybų Sąjungos ambasados diplomatams lankytis Wuhano, Port Arthuro, Harbino ir Šenjano miestuose ir ten padėti vainikus ant Tarybų Sąjungos armijos karių kapų.

Paryžius. — Tarptautinė Demokratinių Advokatų Sąjunga reikalauja Haiti valdžios baigti masinius areštus progresyvių žmonių ir paleisti politinius kalinius.

Salisbury. — Rodezija pataps respublika kovo 2 d. Rodeziją valdo baltieji rasistai, kurie turi pavergę vietinius afrikiečius, nesuteikdami jiems jokių teisių.

Instabul.—Turkijos policija padarė kratą "amerikiečių bazaruose," kur rado įvairių militarinių ir kitokių prekių, šmugelio keliu gautų.

Scarsdale, N. Y. — 2,500 žmonių pripildė High School auditoriją, protestuojant prieš nuteisimą 7 taikos kovotojų Chicagoje.

Saigonas. — Penki Jungtinių Valstijų marinai kaltinami nužudę 16 civilinių Que Son slėnyje Pietų Vietname.

Saigonas. — Vietkongas apšaudė 21 amerikiečių stovyklą, numušė du helikopterius ir lėktuvą vasario 26 d.

Paryžius. — 400 Ispanijos miesto Kordobos bankų tarnautojų reikalauja didesnių algų, ruošiasi streikui.

Bonna. — Vakarų Vokietijos valdžia susirūpinusi infliacijos didėjimu ir pramoninės gamybos mažėjimu.

Elizabeth, N. J.

Po sunkios ir ilgos ligos penktadienį mirė senas, nuoširdus veikėjas Aleksandras Skairus. Didelis nuostolis pažangiajam judėjimui.

Velionio palaikai sukremuoti (sudeginti) pirmadienį Lindeno krematorijoje.

Mūsų nuoširdžiausia užuojauta velionio Aleksandro artimiesiems.

Pompidou ragina Izraelį ir arabus atsisakyti karo

Washingtonas.— Prancūzijos prezidentas Pompidou, kalbėdamas bendroje Kongreso sesijoje, pasakė, kad Izraelis ir arabų valstybės turi atsisakyti nuo karo ir eiti prie taikos.

Prancūzija, jis sakė, palaiko teisę Izraelio valstybei gyvuoti ir užtikrinti nepriklausomybę. Arabai ir Izraelis turėtų atsisakyti nuo militarinės jėgos naudojimo ir bendrai išrišti išvietintų Palestinos arabų problemą.

Pompidou taipgi pasakė, kad karo baigimas Vietname Jungtinėms Valstijoms gali būti labai brangus laimėjimas.

Žydai zionistai ir jų pritarėjai piketavo prez. Pompidou už pardavimą Libijai 110 karinių lėktuvų, kurie būsią panaudoti prieš Izraelį.

Tokijas. — Japonijoje 164 pensininkai generolai vadovauja firmoms, kurios gamina militarines reikmenis.

Izraelis grasina pilnu karu prieš arabus, ginančius savo žemę

Tel Avivas. — Izraelio laikraštis "Maariv" rašo, kad Izraelis toliau nebetoleruos kasdieninius susikirtimus su arabų valstybėmis, bet išvystys pilnos skalės karą Vidurio Rytuose.

Izraelis prie pilno karo, koks buvo 1967 metais, smarkiai ruošiasi. Nemažai militarinių lėktuvų gauna iš Jungtinių Valstijų. Prez. Nixonas pareiškė, jeigu kitos šalys ginkluos arabų valstybes, tai Jungtinės Valstijos ginkluos Izraelį.

Tik skirtumas yra tame, kad Izraelis yra agresorius, o arabų valstybės gina savo žemes, reikalauja grąžint okupuotas žemes.

Berlynas. — Rytų Vokietijos unijų federacija ragina Vakarų Vokietijos unijų federaciją pasitarti dėl bendro veikimo kai kuriais klausimais.

Tar. Sąjunga kaltina Ameriką už intervencijos plėtimą Laose

San Juan. — Puerto Riko, turinti pustrečio milijono gyventojų ir daugiausia Romos katalikų, oficialiai priėmė gimdymo kontrolės įstatymą.

Lima. — Peru valdžia suėmė ir nubaudė Jungtinių Valstijų žvejybos laivą, kuris gaudė žuvis Peru teritorijos vandenyse.

Šimtas įkurtuvių

Atšvęstos pirmosios šiemet įkurtuvės naujame Mažeikių mikrorajone. Penkiasdešimties butų gyvenamajame name įsikūrė Kaimo statybos ministerijos kilnojamos mechanizuotos kolonos darbuotojai. O šiomis dienomis — vėl įkurtuvės. Dabar iš karto visas šimtas: pirmame Mažeikiuose 100 butų pastatė apsigyveno naujosios kompresorių gamyklos darbuotojų šeimos.

Šiemet bus pastatyti dar trys gyvenamieji namai po šimtą butų. Melioracinės statybos valdybos darbininkams statomas penkiasdešimties butų namas. Rugsėjo pirmajai numatyta perduoti 1,280 vietų naujos vidurinės mokyklos pastatą.

Z. Bučys

Buenos Aires, Argentina.— Tukumano provincijoje tekstilės darbininkai laimėjo streiką.

Maskva.— Tarybų Sąjungos Kompartijos organas "Pravda" paskelbė kaltinimą Jungtinėms Valstijoms už "intervencijos plėtimą Laose"

Kompartijos dienraštis nurodo, kad Jungtinių Valstijų militariniai lėktuvai buvo pasukti iš Pietų Vietnamo ir kasdien masiniai bombardavo Pathet Lao įsitvirtinimus. Kiti lėktuvai atskrido iš Tailando.

Nepaisant to nuolatinio bombardavimo, Pathet Lao jėgos išdaužė Amerikai parsidavusios valdžios militarines jėgas ir užėmė didelius strateginius žemės plotus. Pathet Lao jėgoms daug padėjo vietiniai gyventojai.

Darbo unijos smerkia Izraelio agresiją

Khourtum, Sudanas. — Pasaulinės Darbo Unijų Federacijos biuras savo susirinkime atsišaukė į viso pasaulio darbininkus, kviesdamas padėti arabų darbininkams kovoti prieš Izraelio agresiją.

Biuras taipgi ragina darbininkus paremti Vietnamo liaudies kovas prieš Amerikos imperialistų agresiją.

Washingtonas. — Gynybos sekretorius Laird sako, kad Amerikos padidinta antibalistinė raketų sistema pralenksianti Tarybų Sąjungos antibalistinę raketų sistemą.

LAISVE

LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.
Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N.Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N.Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	5.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per year	$10.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$5.50
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Kas ruošiama Laose?

PASTAROSIOMIS dienomis daugiau rašoma ir kalbama apie Laosą, negu apie Pietų Vietnamą. Ten valdžios armijos neatsilaiko, traukiasi atgal ir užleidžia vieną poziciją po kitos. Iš visos plačios Plainedes Jarres apylinkės jos išmuštos. Valdžia pripažįsta, kad jos padėtis kritiška.

Reikia atsiminti, kad valdžios armijoms padeda Amerikos lėktuvai. Ilgai buvo tas faktas nuo pasaulio slepiamas, bet dabar jau viešai ir atvirai skelbiama, kad be pertraukos bomberiai bombarduoja Laose taip vadinamą Ho Chi Minh Trail, kuriuo Šiaurės Vietnamas siunčias savo kareivius ir amuniciją į Pietų Vietnamą.

Kodėl taip? Kas tame Laose dabar dedasi? Kas taip valdžios armijas pliekia?

Kaip žinia, jau labai seniai Laose, kaip ir Pietų Vietname, veikia liaudies frontas, vadinamas **Pathet Lao.** Jis turi savo armiją ir kontroliuoja tam tikras sritis. Neseniai Laoso valdžia nutarė tą armiją sunaikinti ir tas sritis "išlaisvinti". Ir prasidėjo dideli mūšiai. Juose, matyt, valdžios jėgos neatsilaiko. Ir tai visa paslaptis.

Bet pranešimuose (tiek spaudoje, tiek per radiją ir televiziją) nieko nesakoma apie Pathet Lao ir jo armiją. Staiga tuose pranešimuose atsirado "Šiaurės Vietnamo armija Laose". Tai būtent ji pliekianti Laoso valdžios armijas. O ką kur veikia Laoso liaudies jėgos, pranešimuose nė žodelio.

Kame dalykas? Labai, labai bijoma, kad čia bus ruošiama dirva Amerikos armijai visomis jėgomis įsiveržti į Laosą. Mat, reikia pasaulyje, o ypač pačioje Amerikoje, sukelti opiniją, kad reikia gelbėti Laoso valdžią ne prieš paties Laoso liaudį, bet prieš Šiaurės Vietnamą.

Beje, vėliausiuose pranešimuose ir iš Pietų Vietnamo beveik nebekalbama apie liaudies jėgas arba vietkongus. Ten irgi minimi tiktai šiauriniai vietnamiečiai. Kai kurie stebėtojai yra dar ir tos nuomonės, kad mūsų vyriausybė ruošia naujus žygius prieš Šiaurės Vietnamą. Kalbama apie atnaujinimą bombardavimo.

Vėl senatorius McCarthy

ATRODO, kad senatorius Eugene McCarthy jau bus gerai pailsėjęs ir vėl pradeda veikliau atsiliepti į gyvenimo problemas. Nuo to laiko, kai jis nelaimėjo Demokratų partijos suvažiavime nominacijų į prezidento vietą, kai jį tame suvažiavime taip skaudžiai suplikė tuo laiku buvęs viceprezidentas Hubert Humphrey, senatorius mažai kur bepasirodė aukštojoje politikoje. Net buvo kalbų, kad jis iš nusivylimo ketina visiškai pasitraukti iš bet kokios politinės veiklos.

Toks jo užsilaikymas jo pasekėjuose pagimdė didelį juo nusivylimą. Mat, jie tikėjosi, kad po prezidentinių rinkimų senatorius McCarthy atsistos į priešakį naujos, pažangios, plačios koalicijos. Na, o jis "užmigo"...

Gerai, žinoma, kad senatorius neilgai tebuvo gyvu lavonu. Jo įtaka ypač jaunuose žmonėse labai didelė. Jo balsas prieš Vietnamo karą, už namines reformas, labai labai reikalingas. Reikia tikėtis, kad jis ateityje vis garsiau ir garsiau atsilieps į visus didžiuosius dienos klausimus.

Kiek tokių laimingų šeimų yra...

PAČIOS valdžios duomenimis nustatyta, kad prie šiandieninio brangumo vidutiniam (ne geriausiam ir ne blogiausiam) šeimos iš keturių narių pragyvenimui būtinai reikia mažiausia $10,000 į metus arba $194 į savaitę pajamų. Mažiau turinti šeima pasmerkta nuolatiniam skurdui.

Deja, kiek tokių laimingų šeimų mes šiandien turime? Kiek yra tokių juodųjų žmonių šeimų? Tik labai reta kuri...

Tuo tarpu neišaušta tokia diena, kurioje nebūtų pranešta, kad tas ir tas pabrango, kad tokių ir tokių produktų kainos pakilo.

Ir nedarbas didėja. O tai reiškia, kad nauji milijonai amerikiečių subloškiami į skurdą.

Ką daro Kongresas ir vyriausybė? Faktinai nieko. Prezidentas Nixonas dar gi džiaugiasi kad nedarbo didėjimas įrodo jo kovos prieš infliaciją efektingumą (sekimąsi).

Šėrimą pasirenka karvė

Paprasto škotų farmerio išradimas Londono parodoje buvo pažymėtas sidabro medaliu. Jis sukūrė įrengimą, kuris tiekia karvei pašarus priklausomai nuo primelžto pieno.

Už kiekvieną 100 gramų pieno, patekusio į specialų surinkėją, karvė gauna atitinkamą porciją pašarų. Pribėgus 100 g pieno, įsijungia specialus motorėlis, ir į ėdžias pabyra pašarai.

Kas ką rašo ir sako

VIS TIEK, MATYT, LABAI SUSIRŪPINĘ

Tiesa, kad nominacijose dabartiniai SLA viršininkai laimėjo labai didelę balsų persvarą, bet, matyt, jie yra labai labai išsigandę ir susirūpinę. Kitaip negalima išaiškinti pasirodymo spaudoje plataus už juos atsišaukimo, kurį išleido "Gerovės komitetas". Jei jau taip būtų pasitikėję savo nominacijose surinktais balsais, nebūtų reikėję ieškoti talkos, kad kas nors padėtų jiems laimėti ir rinkimuose.

Savo pareiškime į SLA narius "Gerovės komitetas" kiekvieną dabartinį viršininką neapsakomai išgiria ir ragina narius dar kartą už juos visus balsuoti. Atrodo, kad visoje organizacijoje tarp daugelio tūkstančių narių tik Dargis su Mikužiūte, arba Budreckis su Biežiu turi pakankamai supratimo ir smegenų Susivienijimui vadovauti. Švelniausiai pasakius, jau čia truputį nekuklu.

Iš "Gerovės komiteto" narių sąrašo matosi, kad jį SLA nariams iškepė broliai menševikai.

Leidinio "Laiko žodis" kandidatai nominacijose buvo begailestingai supliekti. Niekur dar nesame matę, ar tie kandidatai figuruos ir rinkimuose, ar taip skaudžiai pralaimėję nominacijose nužemintai pasitrauks iš "kovos" arenos. Tokia vadovybė, kurią sudarytų tokie žmonės, kokie buvo siūlomi nominacijose, Susivienijimui būtų dar didesnė nelaimė už dabartinius amžinuosius bosus su Dargiu priešakyje.

Kodėl nepasirodė rimta su rimtais kandidatais opozicija dabartinei vadovybei?

MILITARISTAI PAVOJINGI IZRAELIUI

Pažangiųjų žydų dienraštis "Freiheit" (vas. 22 d.) labai aštriai kritikuoja Izraelio apsigynimo ministrą Moshe Dayan ir apie jį susispietusių militaristų kliką. Jie yra pavojingi Izraeliui. Jų vėliausias žygis — numetimas bombos ant Egipto plieno fabriko, kuri užmušė 70 darbininkų — yra pasibaisėtinas žygis. "Freiheit" ragina izraeliečius pažeboti savo militaristus.

ŽMOGUS, ŽIEMA, ŽVĖRELIAI IR PAUKŠČIAI

Vilniaus "Tiesoje" (vas. 20 d.) pastabėlėje "Baltasis badas" rašoma:

Visi, pabuvę gamtoje, stebimės: "Kiek daug šiemet sniego!" Iš tiesų, pastarosiomis dienomis jo tiek prisnigo, nuskęsti į sniegą iki juosmens.

Galima įsivaizduoti, kaip sunku dabar miško gyventojams. Baltasis badas negailestingai žvelgia į jų akis.

Džiugu, kad žvėreliai ir paukščiai kasmet susilaukia vis daugiau draugų. Vis daugiau mūsų miškuose įrengiama šėryklų, lesyklų ir šiaip žvėrelių maitinimo aikštelių, jose miško gyventojai suranda sau maisto.

Dabar, kai žiemojimo sąlygos pasunkėjo, žmogaus pagalba labai reikalinga. Tad pasižiūrėkime ir pasistenkime, kad įrengtose šėryklose netruktų pašaro. Ypač sunku dabar kurapkoms ir žiemoti likusiems paukščiams. Tad tegu kiekviena sodyba, kiekviena mokykla tampa to vieta, kur mūsų sparnuotieji bičiuliai nuolat rastų sau maisto ir užuovėją.

Savaime suprantama, kad pavyzdžiu visiems čia turėtų būti medžiotojai.

JAU GALVOJAMA APIE LDS SEIMĄ

Paskutiniame "Tiesos" numeryje rimtai kreipiamas LDS narių dėmesys į būsimą 19-tąjį seimą. Kaip žinia, seimas įvyks Detroite rugpiūčio 21 ir 22 dienomis.

Svarbiausias, žinoma, reikalas, rengiantis prie seimo, tai stiprinimas organizacijos. Todėl "Tiesa" ir sako:

Dar turime tris vajaus mėnesius. Per tą laiką kiekviena LDS kuopa galėtų įrašyti vieną kitą naują narį. Beveik kiekvienoje LDS kuopoje yra narių, kurie galėtų įrašyti į LDS ką nors iš savo artimųjų: ar savo vaikus ar anūkus. Kiek kas iš narių turi nemažai draugų ir pažįstamų, kurių vaikus ar anūkus būtų galima įrašyti į LDS ant 20 metų endowment apdraudos.

Ir taip pasirūpinus kiekvienoje kuopoje būtų galima gauti nemažą skaičių naujų narių. Kaip puiku būtų išgirsti seime, jog kiekviena kuopa, kuri prisiuntė seiman atstovybę, taipgi gražiai pasidarbavo sustiprinimui mūsų Susivienijimo organizaciniai: įrašė naujų narių.

O angliškame "Tiesos" skyriuje redaktorė Anne Yakstis, primindama, kad LDS jau 40 metų amžiaus, kalba apie organizacijos ateitį. Ji rašo:

The future of the LDS is in the hands of the American born members. The Executive Board (of nine) has five American born members. The "Tiesa" has one American born editor. It's very obvious that the American born member and his interests are not ignored.

It is our own fault that at this time the activity and et al are static.

I hope we have not reached the "Point of No Return." It would be good if we could return to the days of the sports teams and the drama clubs and all the other good things that we had, for our young members.

To celebrate this Anniversary let's participate in all the activities.

IŠ LAIŠKŲ

"Laisvės" Redakcijai

Labai prašau paaiškinti, kaip aš galėčiau "Laisvę" užsirašyti. Labai norėčiau gauti ir skaityti.

Jūsų,

Albertas Kilmantas
Vilnius,
V. Montvilos g. No. 8-14

Nuo Redakcijos: Tėra vienas būdas. Jei turite Jungtinėse Valstijose arba Kanadoje giminių arba pažįstamų, paprašykite juos, kad jie jums "Laisvę" užprenumeruotų.

NAUDINGA RŪDIS

JAV bandomas neįprastas galvaninis elementas, maitinantis elektros srove kilnojamus televizorius. Elektros energija jame atsiranda... rūdijant metalui. Tokio elemento svorio kilogramas duoda 6 kartus daugiau energijos, negu švino akumuliatorius.

NAUJIENOS IŠ LIETUVOS

Po sėkmingų gastrolių

Kupini kuo gražiausių įspūdžių, pasiryžę vis naujais pastatymais džiuginti žiūrovą, sugrįžo iš Maskvos Akademinio operos ir baleto teatro artistai.

Šalies sostinės gyventojams ir svečiams vilniečiai surengė devynis spektaklius ir baigiamąjį koncertą. Pirmą kartą per visą mūsų operos, kuri šių metų pabaigoje švenčia savo 50-metį, gyvavimo laiką originalios lietuviškos operos skambėjo TSRS Didžiajame teatre. Tai buvo V. Laurušo "Paklydę paukščiai" ir V. Paltanavičiaus "Kryžkelėje." Abi operos bei jų atlikėjai susilaukė nuoširdžių klausytojų plojimų, gerų spaudos atsiliepimų.

Patiko maskviečiams taip pat J. Indros baletas "Audronė," operos "Rigoletas" ir "Demonas."

Lietuviško teatro spektakliuose, kurie taip pat vyko ir Kremliaus suvažiavimų rūmuose, apsilankė daugiau kaip 40,000 žmonių.

Istorikų konferencija

Vilniaus universitete įvyko istorikų konferencija "V. Lenino idėjų įgyvendinimas Tarybų Lietuvoje." Joje respublikos aukštųjų mokyklų dėstytojai perskaitė daugiau kaip keturiasdešimt pranešimų, skirtų bendrosioms leninizmo problemoms, Lenino idėjų plitimui Lietuvoje nušviesti. Daugelyje pranešimų buvo nagrinėjami ekonominiai ir socialiniai pakitimai Lietuvos gyvenime Tarybų valdžios metais.

Ši konferencija buvo viena didžiausių istorikų konferencijų per visą pastarųjų dešimtmečių Lietuvos aukštosios mokyklos istoriją.

Tarėsi prekybininkai

Pernai Lietuvos gyventojai nusipirko 8.1% daugiau įvairių prekių, negu 1968 metais. Ypač padėjo žmonių sveikatai labiausiai reikalingų maisto produktų prekyba. Pavyzdžiui, kiaušinių parduota 24 proc. daugiau, mėsos ir jos gaminių — 11 procentų, žuvies— 9 procentais, sūrių — 16% daugiau, negu užpernai. Šiuos skaičius savo pranešime pateikė Lietuvos TSR prekybos ministras A. Mikutis, kalbėdamas Vilniuje įvykusiame prekybininkų pasitarime.

Su pelkėmis kovoja ir žiemą

Nors žiemos speigai sukaustė Lietuvos laukus ir pievas, melioratoriams nėra kada ilsėtis. Jie žiemą dirba ten, kur vasarą negali pravažiuoti sunkios mašinos.

Nenutyla ekskavatorių gausmas Paliose Kapsuko rajone. Pustrečio tūkstančio menkaverčių žemių artimiausiais metais čia virs derlingais laukais, vešliomis pievomis.

Gerai darbuojasi žiemą ir šilutiškiai žemių sausintojai. Šiemet jie uždaru drenažu nusausins ir perduos ūkiams 7,500 hektarų žemių Nemuno žemupyje.

Hidromelioratoriai įrengia žuvininkystės tvenkinius Margiuose, prie Kazlų Rūdos, Daugų.

Šiemet Lietuvos kolūkiai, tarybiniai ir kiti valstybiniai ūkiai gaus 131 tūkstantį nusausintų žemių.

Bitininkų rūpesčiai

Lietuvoje kasmet rengiamas konkursas geriausiam bitininkui išaiškinti. Jie gyvena ir dirba Vilniaus rajono Panerio tarybiniame ūkyje. Kiekviena bičių šeima sunešė praeitą vasarą savo šeimininkams daugiau kaip po 20 kilogramų medaus.

Pernai Lietuvos bitynai padidėjo 2,300 naujų šeimų. Bet nei žemdirbiai, nei mokslininkai tuo nėra patenkinti. Jie rūpinasi, kaip išvesti tokias veisles, kurios būtų labai atsparios, duotų kuo daugiau naudos.

Dabar, kai bitės snaudžia aviliuose, keliasdešimt bitininkystės agronomų Lietuvos žemdirbystės institute ir Žemės ūkio akademijoje, palinkę prie mikroskopų, tiria įvairių Lietuvoje paplitusių bičių veislių pavyzdžius.

Parama senatvėje

Sukako penkeri metai, kai įsigaliojo Pensijų ir pašalpų kolūkių nariams įstatymas. Dabar Lietuvoje kolūkiečių pensininkų yra daugiau kaip 248 tūkstančiai.

Numatoma, kad šiemet kolūkiečiams pensijų ir pašalpų bus išmokama 44.5 su viršum milijono rublių—beveik pustrečio karto daugiau, negu 1965 metais.

"Trijų mergelių" laukia kelionė

Maloni žinia atėjo iš Maskvos: populiarios Kauno kavinės "Trys mergelės" darbuotojai pakviesti vasarą į šalies sostinę pademonstruoti savo kulinarinius sugebėjimus Visasąjungines liaudies ūkio laimėjimų parodos dalyviams ir svečiams.

Vasara ne už kalnų, ir kauniečiai atsidėję ruošiasi šiai išvykai. Į kavinės meniu bus įtraukti gerų atsiliepimų susilaukę lietuviški patiekalai, gėrimai. Vilniaus modelių namų specialistai paruoš dailius padavėjų drabužius. Geriausi Kauno estradinės muzikos atlikėjai rengs koncertus. Kompozitorius V. Blūšius sukūrė net naują dainą "Trys mergelės".

Kavinės darbuotojai pasiryžę plačiai propaguoti lietuvišką virtuvę, mūsų krašto papročius tarybinių ir užsienio turistų tarpe.

Čikagiečių "Gražina"

Vieną savo tradicinių ketvirtadienių Lietuvos kompozitoriai paskyrė J. Karnavičiaus operos "Gražina" perklausai. Operos įrašas padarytas 1967 m., dalyvaujant Čikagos Lyriškos operos orkestrui bei lietuvių dainininkams.

Klausytojai gražiai atsiliepė apie S. Baro, D. Stankaitytės, A. Brazio, O. Mongirdaitės, St. Vicik, J. Vaznelio ir kitų dainavimą.

Šėriau žirgelį...

Tradicinė žiemos sporto šventė — žirgų lenktynės ant Sartų ežero — vėl buvo sutraukusi į Dusėtas tūkstančius žiūrovų. Jie atvyko čia net iš tolimiausių Lietuvos kampelių. Savo meistriškumą pademonstravo 100 lenktynininkų, kurių daugiausia atvyko iš Zarasų ir Utenos rajonų.

Varžybų dalyviams buvo skirta 10 prizų ir kitokių apdovanojimų. Didysis žirgo prizas įteiktas ir pirmoji vieta komandų tarpe pripažinta Zarasų rajono lenktynininkams.

V. P.

Su Kruopių pasakoriumi

1964 metais A. Šleinys ėmėsi plunksnos ir, surašęs kelias dešimtis savo žinomų padavimų, sakmių ir kitų pasakojimų, atsiuntė Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Tautosakos sektoriui. Tada ir prasidėjo instituto tautosakininkų bendradarbiavimas su šiuo nuostabiu liaudies poetinės kūrybos žinovu. Jis, kiek pajėgdamas, rašė ir siuntė instituto mokslininkams savo žinomus tautosakos kūrinius, o šie savo ruožtu skatino labai reikalingą ir naudingą pasakotojo darbą, duodami jam atitinkamus metodinius nurodymus.

Iš A. Šleinio pasakojimų užrašyta 76 tautosakos kūrinių, kurių didžiausią dalį (net 63 vienetus) sudaro padavimai, sakmės, pasakos ir anekdotai. Pridėjus prie šios medžiagos jo paties surašytą ir institutui jau atsiųstą tautosaką, susidaro apie 150 vienetų. Sukaupti ir išlaikyti savo atmintyje tokį kiekį žodinės kūrybos gali tik labai gabūs ir talentingi liaudies pasakotojai ir dainininkai.

A. Šleinys jokių mokslų nėjo. Kaip ir daugelis to meto kaimo vaikų, jis augo vargingai, anksti pajuto našlaičio dalią. Skaityti jį išmokė mama iš maldaknygės, o rašyti pramoko pats, jau suaugęs. Taip atsirado žinių troškimas, pagimdęs meilę knygai. Tačiau vargo žmogui tada buvo sunkiai prieinama. Išminties ir gyvenimo patyrimo A. Šleinys nuo pat vaikystės daugiausia sėmėsi iš tautosakos, gyvu žodžiu perduodamos iš kartos į kartą, iš lūpų į lūpas. Tautosakos kūriniai teikė A. Šleiniui didelį estetinį pasitenkinimą, ugdė meilę gimtajam kraštui, jo žmonėms. Todėl dar jaunystėje jis ne tik godžiai klausėsi senų žmonių pasakų bei padavimų, bet ir dėjosi juos į galvą. O vėliau ilgais žiemos vakarais ar kitomis progomis dosniai dalijosi šiais žodinio meno kūriniais su kaimynais ir pažįstamais. Šio bendravimo su žmonėmis dėka ir atsirado įgūdžiai gražiai, vaizdingai sekti pasakas, su meile pasakoti iš senelių girdėtus padavimus apie aplinkinius piliakalnius ir kalnelius, ežerus ir ypatingus akmenis.

Kaip šviesus žmogus ir geras pasakotojas, A. Šleinys žinomas ir gerbiamas plačioje apylinkėje. Jo klausosi vaikai ir suaugę, mažamoksliai ir apsišvietę žmonės.

K. V.

Skuodo rajonas

DR. A. PETRIKA

Kokius dievus garbino žemaičiai

Vilniaus leidykla Vaga 1969 m. išleido **Jono Lasickio** knygelę, pavadintą **"Apie žemaičių ir kitų sarmatų bei netikrų krikščionių dievus."** Tai nedidelė, bet gražiai išleista 100-to puslapių pusknygė, skirta ne masiniam platinimui, tik lietuvių kalba, kultūra bei istorija besidomintiems studiozams.

J. Lasickis (lot. Johan Lasicii, Poloni) buvo lenkų bajoras, sakoma, gimęs "Lenkijos karalystėje," į kurios sudėtį tuo metu įėjo ir Lietuvos kunigaikštystė. Jis gyveno ir studijavo daugelyje Europos šalių, dalį gyvenimo praleido Vilniuje bei kitose Lietuvos vietose. Pabuvojo ir Žemaitijoje.

Šį kūrinį paruošė prof. dr. Juozas Jurginis, bendradarbiaujant redakcinei komisijai, į kurią įėjo K. Korsakas (pirm.), A. Venclova, R. Šarmaitis, J. Jurginis ir A. Maldonis.

Knygelės antraštėje minima, be žemaičių, ir graikų-romėnų istorikų vadinami **sarmatai.** Kas jie tokie? Sarmatija, dabartine (mus liečiančia) prasme, tai Rytų Europos dalis, "kurioje yra lenkai, rusai, lietuviai, mozūrai, prūsai, pamarėnai, maskvėnai, gotai, alanai, valošai ir totoriai šiame Dono krante." Tai gana mišri tautų kombinacija, kurioje lietuviai vos įžiūrimi.

Nors autorius buvo lenkas, bet jis rašė lotynų kalba. Tuo metu tai buvo autoriaus erudicijos įrodymas. Jo knygelė apie žemaičių dievus buvo parašyta 1580 m., išspausdinta 1615 m. Bazelyje, Šveicarijoje. Į lietuvių kalbą pirmas ją išvertė prof. Ignas Jonynas (1884-1954 m.). Išleista ji nebuvo, tad jo studentų bevartojamas rankraštis susidėvėjo ir kur tai dingo. Šiuo metu ją naujai išvertė filologijos mokslų kandidatas Leonas Valkūnas. Knygelėje paduotas jos lotyniškasis originalas ir L. Valkūno vertimas. Žinias apie rašinio leidimus, J. Lasickio asmenį, tyrinėjimų apžvalgą, paaiškinimus bei rodyklę paruošė J. Jurginis:

"Tyrinėjimų apžvalgoje ir paaiškinimuose stengiamasi pasakyti, kaip tas ar kitas autorius vertina J. Lasickio žinių visumą ir kaip aiškina lietuvišku žodžiu pavadintą dievybę, nevengiant pridurti ir vieną kitą savo pastabą. Visa tai turėtų sudaryti gana įdomų lietuvių kultūros istorijos lapą, kuris reikalingas ir tyrinėtojui, ir studentui lituanistui, ir šiaip jau savosios tautos istorijos mylėtojui" (p. 8).

Atrodo, jog žemaičiai turėjo dievų daugiau, nei kiti jų broliai lietuviai. Kiekvienam žingsniui, kiekvienam darbui ar judesiui — buvo vadovas-dievas. Jei susirgo žmogus, jis kreipėsi (aukomis bei maldomis) į tos srities dievą. Jei susirgo gyvulys, jis bandė nulenkti kitą dievą. Jie turėjo sėjos, derliaus ir pjūties dievus. Buvo net bičių dievas, kuris saugojo jų avilius bei spiečius. Lietuviai krikštą priėmė 1387 m. Geriau sakant, juos kardu ir ugnimi krikštytis privertė Lenkijos karalius Jogaila ir jo pusbrolis didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas. Nors ir apsikrikštiję, lietuviai savo pagonybės dievų irgi neatsisakė. Jie garbino juos viešai ir slaptai. Jie globojo šventus ąžuolų gojus, kalnus, kūreno amžiną ugnį, kurią kurstė vaidilutės; namuose laikė, maitino ir globojo žalčius, garbino dievą Perkūną, Žemyną, Aitvarą, Gabiją, Mildą, Biržilį, Praamžių, Kipnį, Kaukus ir kit. Jie turėjo gimimo, mirties, darbo, meilės, girtavimo ir peštynių dievus. Dievui Piziui buvo aukojama tada, kai jaunikį moterys vedė (po vedybų) į lovą pas jaunąją, kad pora būtų vaisinga.

Kai karaliaus atsiųstas kunigas žemaičiams piršo "vieną" trilypį (trijose asabose") dievą, tai žemaičiai jam sakė, kad juo daugiau bus dievų, tuo geriau jie atliks savo darbą. Jie palygino vieną lauko darbininką talkai ir klausė: kas daugiau rugių nukirs—vienas kirtėjas ar būrys? Taip turį būti ir su dievų skaičiumi—juo daugiau, tuo geriau!

Apie kritikus

J. Lasickis Žemaitijoje gyveno neilgai ir apie jos gyvenimą maža ką žinojo. Visas žinias apie jų dievus bei papročius jis gavo iš kitų tyrinėtojų: lenkų, čekų, rusų, vokiečių, italų. Tačiau daugiausia informacijos jam suteikė lenkų feodalas Jokūbas Laskauskas, kuris pas žemaičių bajorus ilgai gyveno, karaliaus Žygimanto Augusto įsakymu ten žemes matavo ir kitas karaliaus paslaugas ėjo. Nors J. Laskauskas, kaip ir J. Lasickis, žemaičių kalbos nemokėjo, bet jis su jais bendravo, jų gyvenimą tyrinėjo, jų religiją studijavo. Tai buvo reformacijos žydėjimo Lietuvoje metu. Abu juodu buvo reformatų-protestantų religijos propagandininkai, teologai. J. Lasickis susipažino Prahoje su Kalvinu ir pats buvo tos sektos išpažintojas. Jis daug keliavo ir turėjo daug pažinčių dvasininkų ir pasauliečių aukštose sferose.

Nurodęs pagonių dievus bei jų specialias užduotis, J. Lasickis kaltino katalikų hierarchiją stabų kūrimu ir stabmeldystės propagavimu. Jis nurodinėjo, jog katalikų tikėjimas turi ne mažiau stabų-šventųjų, kaip pagonybė. Katalikų bažnyčios pilnos stabų-statulų, kurioms skiriamos specialios maldos bei apeigos. Kiekviena metų diena skirta kokiam nors stabui-šventajam: Jonui, Juozui, Petrui, Kaziui, Jurgiui, Marijai, Magdalenai, Onai, Agotai ir kt. Tad visai logiškai J. Lasickis katalikų vadus klausia: koks skirtumas tarp senųjų ir naujųjų dievų-stabų bei stabmeldžių? Prietarų dabar irgi yra pakankamai. Katalikybės skelbėjai laikė tai jų tikėjimo šmeižimu.

Kai kurie istorikai-tyrinėtojai sako, jog J. Lasickiui duodama perdaug neužtarnauto kredito, kad dauguma jo darbų nesą originalūs, kad tai esanti kompiliacija; kad jis tik naudojosi kitų surinkta medžiaga, ypatingai jau minėtojo J. Laskausko, lenkų filologo A. Miežinskio, suvokietėjusio lenkų protestanto J. Maleckio ir kitų. Kad J. Lasickis naudojosi esamais šaltiniais, to nė jis pats neužsigina. Tačiau jo filosofiniai samprotavimai ir loginės išvados — yra originalios. Jo kritikai, kaip pav. lenkų filologas Aleksandras Briukneris, buvo katalikų tikėjimo propagandininkas, tad negalima tikėtis, kad jis švelniai glostytų protestantų veikėją. Tą patį galima pasakyti ir apie jezuitus bei kitus J. Lasickio niekintojus; čia grynas priešingos ideologijos susikirtimas. Rašytojas, kaip ir muzikas, negali kurti nepasinaudojęs savo pirmtakų bei amžininkų darbais, kitų surinktu kultūriniu turtu. Teisingai dr. J. Jurginis sako:

"Į gyvenimo pabaigą J. Lasickis liko užmirštas. Net nežinoma jo mirties vieta ir tiksli data. Tokia visuomenės nedėkingumo priežastimi reikia laikyti socialinių ir kultūrinių sąlygų pasikeitimą. J. Lasickis, kaip istorikas ir rašytojas publicistas, iškilo drauge su reformacija, prisidėjęs prie radikaliosios jos krypties. Įsigalint kontrreformacijai (katalikizmui), stipriausias reakcijos smūgis buvo nukreiptas prieš tą srovę. J. Lasickio gyvenimo saulėlydis sutapo su reformacijos pralaimėjimu Lietuvoje ir Lenkijoje, todėl jo kapas ir liko be antkapio" (psl. 58.).

Manoma, jog J. Lasickis gimė 1534 m. Lenkijoje, mirė 1602 m. Zaslavlyje, prie Minsko, Baltarusijoje.

Norintieji skaityti anglų kalba, gali įsigyti knygelę "A Study in Lithuanian Mythology, Samogitian Gods," by Juan Lasicki. Study Baltici, 1952. Pennsylvanijos universiteto profesoriaus A. Salio vadovaujamas, knygelę, kaip mokslo laipsniui gauti disertaciją, paruošė Walter C. Jaskievicz.

Daugiau apie J. Lasickį yra Zenono Ivinskio rašte Lietuvių enciklopedijoje (bostoniškėje), tom. XIV, ir ten pat A. Mažiulio studijoje "Žemaitiškasis dievynas."

KIBIRKŠTĖLĖ ŠVIESOS

Aš stebiu kibirkštėlę šviesos,
Bet pasiekti dar jos negaliu.
Ją užstoja kalneliai, miškai,
Plačios upės, melsvi ežerai.
Kas pagelbės šias kliūtis nuveikt
Žiburėlį pasiekt ir paskleist,
Kad žibėtų jis mūsų šaly,
Ir kiekvieno piliečio širdy,
Kad žibėtų pasaulio tautoms, —
Skleistų meilę ir šilumą joms!..
Tik mažytė liepsnelė šviesos. —
Kas pasieks ją, tas laimę suras.

K. Žakavičienė

Kaunas, 1970 II 1

Nuo Raigardo iki Vidzgirio — Č. Kudaba

Plaukiame Nemunu per gražiąją Dzūkiją

(Pabaiga)

Kairėje pakrantėje praplaukiame Panemunį, abipus upės išplitusį Živulciškių kaimą. Dešinėje, netolimose apylinkėse pasklidę maži, vaizdingi ežerėliai. Aplenkiame nemažą salą, kairiame aukštame šlaite—Šlapikų kaimą. Kairysis šlaitas labai status, aukštas, o dešiniajame krante, priešingai — labai platūs, lėkšti smėlio paplūdimiai, auga pušys, karklai. Netrukus abipus Nemuno prasideda ir per kelis kilometrus nusitęsia didelis ir senas Krikštonių sodžius. Krikštonių kaimo kairės pakrantės sodybos nusidriekia palei Nemuną trimis lygiagretėmis eilėmis: viena netoli upės, kita aukštutinėje terasoje, trečia jau aukštai. Vietiniai taip ir vadina: pirma kaimo linija, antra linija ir t. t. Gražios sodybos, daug senų medžių: liepų, eglių, klevų. Toks nats panašus, kiek žemiau, Dubravos kaimas. Prie Krikštonių, kur į Nemuną įteka Margočio upelis, 1958 m. potvynio metu buvo išplauti V-VII amžiaus kapai. Tarp jų kario kapas su labai turtingomis įkapėmis. Archeologų nuomone, tai jotvingių arba sūduvių palaikai. Iš čia antiktu radinių spėjama jotvingius turėjus aukšta gamybos, žemdirbystės ir buities kultūra, savitus meno ivaizdžius ir kt. Užnemunės gyvenimo raida, jotvingių ir sūduvių likimas, jų žemių "ištuštėjimas" viduramžiuose ir kiti užnemunės klausimai pastaruoju metu yra problematinių ginčų priežastimi.

Krikštonių pakrantėje vėl matome kitonišką valčių tipą. Jau kažkelintą kartą jos keičiasi. Aukštupyje buvo lentinės, plokščios. Artėjant prie vidurupio, ėmė rodytis mažų skobtinių luotelių, didesnių luotų, kuriuos vietiniai čelnokais vadina. Apie Gardiną tie luoteliai išnyksta ir tik nuo Lietuvos sienos įvairių valčių padaugėja. Tarp Šventojanskio ir Salininkų — daug skobtinių luotelių, tame tarpe ir visai naujų (Merkinės apylinkėse), matyt dar yra meistrų. O nuo Krikštonių luoteliai išnyksta, įsigali didelės siauradugnės valtys iškiliais galais.

O Nemunas tiesut tiesutėliai teka toliau į šiaurę. Pakilus iš klonio, pamatytume, kad upė savo vagą tiesia skersai pačią kalvočiausią Baltijos ežeruotą aukštumų keterą. Aukšto kalvų viršūnės išskuproja į vakarus ir į rytus.

Pasistiepus į aukštokas kalvas, trečioje Krikštonių linijoje už kelių kilometrų pasirodo Seirijų ežeras. Miestelis — lietuvių liaudies dailininko, mūsų gamtos dainiaus Antano Žmuidzinavičiaus gimtinė. Būsimasis meno darbininkas—M. K. Čiurlionio ir P. Rimšos amžininkas—gimė 1863 metų sukilėlio šeimoje. Ko tik per savo ilgą ir gražų amžių nedirbo: rašė eiles, buvo mokytoju, vaidino pirmame lietuvių operos spektaklyje, organizavo parodas, draugijas, kitus mokė ir visą amžių dirbo. Paliko apie 2.0000 paveikslų. Juose mūsų senoji gamta, kaimas, žmonės ir Nemunas aukštupyje, Dzūkijoje, prie Ožkų pečiaus, žiotyse, audroje ir ramiuose saulėlydžiuose. O senatvėje, lyg atsisveikindamas, nutapė ciklą panemunės vaizdų, kuriuos, dar jam gyvam esant, prislėgė Kauno marių vandenų vėsuma.

Rytuose Vangelonių, Jačiūnų, Bugonių, Pieriškių, Savilionių apylinkėse, kalvotame moreniniame žvirgždingame sausame paviršiuje auga savisko grožio miškai. Tarpukalvėse slepiasi ne vienas nuošalus ežeriukas, uždara pelkutė. Iš jų vanduo niekur nenuteka, nors Nemunas čia pat. Tokių nenuotakių takoskyrų Lietuvoje jau maža. Vietiniai seniai dar pasakoja tose pelkutėse gyvenus "geležines varles". Tuo vardu senovėje buvo vadinami balų vėžliai. Šiuo metu apie juos jau beveik nekalbama. Jaukūs šie šilai, ir visas dešinysis, iš pietų ir vakarų Nemuno alkūnės atitvertas kalvynas, ramus Dzūkijos užutekis. Čia, minėtame Savilionių sodžiuje gimė žymus lietuvių išeivių rašytojas Rojus Mizara. Vienoje aukščiausių, šviesiausių šio Dzūkijos kalvyno viršūnių ilsisi šis plunksnos darbininkas.

Į Nemunaitį

Šiaurinis kalvoto šilo šlaitas tiesiai leidžiasi į Nemunaičio miestelį. Netoli Vangelonių kaimo laukuose, guli milžiniškas riedulys. Plaukiant Nemunu, reikės apvažiuoti nemažą alkūnę, iki priartėsime prie šių vietų. Kairėje Nemuno pusėje — Balkasodis. Ties juo paupyje, vienos gana gilios griovos žiotyse — sūrūs šaltiniai. Ši versmė nuo seno vadinama Balandine. Vanduo sūrokas ir šaltas. Plaukdami pamatavome temperatūrą — (1968.V.3 d.) 9.8°C. Netoli trykšta ir kitas sūrus šaltinis. Pakrantės ramios, paplūdimiai, šilai — ir jau Nemunaitis už posūkio. Galėjo išaugti jaukus panemunio kurortėlis, nė kiek ne blogesnis už Birštoną ar Druskininkus — gamtinės sąlygos labai geros. Nemunaičio sūrieji šaltiniai taip pat žinomi seniai. Juos tyrinėjo Vilniaus universiteto rektoriaus M. Počobuto nurodymu specialistai dar XVIII šimtmetyje.

Nemunaitis — labai sena gyvenvietė prie Nemuno, kai kurios žinios ateina net iš mitologinių miglų. Praeities romantikų tyrinėtojų nuomone, čia išsikeldinę pirmieji Lietuvos gyventojai, buvusi pirmoji šventovė dievaičiui Nemunui. Nemunaičio apylinkės gyvenamos labai seniai, apie tai byloja archeologiniai radiniai, dideli pilkapynai sausuose šiluose, apylinkėse tebėra keli piliakalniai. Kryžiuočių kelių aprašymuose Nemunaitis vadinamas kunigaikščio dvaru. Rašytiniuose dokumentuose vietovė pirmą kartą minima 1384 metais. Dvaras augęs, įsikūręs miestelis, XVI šimtmetyje jau valsčiaus centras. XVII šimtmetyje miestelio turėta privilegija, seniūnijoje būta valstiečių neramumų.

Nemunaityje 1877 metais įsteigta vandens lygio matavimo stotis, veikė keltas. Šiuo metu Nemunaitis pamažu virsta Alytaus miesto vasarvietė, šile pastatyta nemaža vilų, organizuojamos jaunimo stovyklos.

Plaukiant nuo Nemunaičio žemyn, prasideda vienas gražiausių Nemuno vidurupio tarpų. Tas Nemuno krantų grožis jau nuo Nemunaičio pradeda gaubti tave: vėl dingsta bent kiek žymesnės gyvenvietės, susupa klonį savo apdaru miškai, statūs šlaitai. Dešinysis krantas aukštas, raižomas gilių paunksmingų griovų, iš kurių veržiasi daugybė šaltinių. Akmenys aptraukti geležies nuosėdom, rudi, lyg dažyti. O aukščiau — kieti rudo ir rausvo atspalvio tufai. Tai kietas kalkakmenis, nugludintas šaltinių vandenų, prisotintų ištirpusiais kalkiniais mineralais. Juos 1909 metais aprašė geologas prof. R. Jodelė. O upės vagoje gausu akmenuotų sraunumų, rėvų. Viena jų su dideliu akmeniu vadinama Klebono vardu. Kažkuris Nemunaičio ganytojas buvo įsidėmėtas sielininkų, kažkuo "užsitarnavo", ir buvo įamžintas.

Kelių kilometrų tarpe iš dešinės giliais tarpekliais į Nemuną įteka šaltinėti upokšniai. Didžiausias jų—Tverto upeliukas. Viename aukštame, griovų atribotame šlaito iškilume iš daugybės gražių senų medžių išsiskiria atskirai stovintis tamsus kadagys. Didelis kaip reta, iškilmingas ir kažkuo paslaptingas — lyg panemunių dievaitis.

Į Vidzgirį

Abipus upę apstoja miškai. Kairėje šlaitas jau aukštas, upė daro didelę kilpą — Vidzgiris. Dešinėje nemažas Sūdvajų šilas, kairėje daugiau ąžuolų. Gražius Vidzgirio Nemuno kilpynus, šlaitus ir tolyn nusitęsiančias kalvas A. Žmuidzinavičius šiais žodžiais apsakė: "...Žiūrint į tą vietą iš toliau, atrodo, kad tie miškingi kalnai ir krantai tai lyg vartai Nemunui, pro kuriuos jis, suspaustas, rūsčiai veržiasi priekin. Tame aukštumų miške neprastas medžių įvairumas: ąžuolai, liepos, uosiai, klevai, guobos, beržai, skirpstai, skroblai, obelys, kriaušės, šermukšniai — tik mirguliuoja. O rudenį, kai lapus paglosto pirmoji šalnelė, pamatysi tenai tolimą spalvų įvairenybę, kurios kitur pasauly neieškok—vis tiek nerasi. Tas kalnuotas miškas, pagaliau pagavęs savo glėbin gražų Radžiūnų piliakalnį, pavyzdingai paslepia jį savo tankumynuose ir baigiasi. Toliau — jau eina gražiosios Suvalkų Dzūkijos laukai: Radžiūnų, Likiškių, Jurgiškių, Lunksnėnų kaimų derlingi ir žavūs kalneliai. Šitas visas vietas reikia pamatyti..."

Reikia. Būtinai reikia aplankyti Vidzgirio dzūkiškas paunksmes, maumedyną, ąžuolų ir kitokių kilniųjų lapuočių retomiškiu reikia pavaikščioti. Bet Vidzgiris dabar juk ne vien nusiraminimo gojus. Vidzgiris — tai didžulis kapas. Į šventagirės pašaknes XX šimtmečio žmogžudžiai pakasė apie 100,000 gyvybių, likimų, vaikų, senelių, jaunų kareivių nukirptomis galvomis... Nuo Pskovo, Uralo, Normandijos, Seinų — viename Vidzgirio kape. Aukšti miško šlaitai išslegia paupy gausius šaltinius. Tur būt, ir žmonių kraują žemėje palikusios vandens molekulės nusruvo į Nemuną. Ne kitaip — gamtos tvarumo, žemės traukos dėsnių nepaneigė.

(Iš žurnalo "Nemunas")

Auginami aukso kristalai

Olandų mokslininkai A. Rabeno ir H. Ro pirmieji išaugino didelius, iki 1 centimetro gryno aukso kristalus. Aukso gabaliukus jie sudėjo į kvarcinį vamzdelį, 65% jo pripildė koncentruotos jodo vandenilio rūgšties, užlitavo ir kaitino autoklave iki 500°C temperatūros. Vieno vamzdelio galo temperatūra buvo šiek tiek žemesnė, negu kito. Dėl to ištirpęs auksas iš šaltesnės vamzdelio dalies keliavo į karštesniąją, kurioje nusėsdavo gryno aukso kristalais. Po keleto dienų kristalai išaugo iki 1 centimetro dydžio.

Ištirpęs auksas gali būti pernešamas ir kitokiomis, artimesnėmis gamtinėmis sąlygomis, nors ir ne taip greitai. Manoma, kad tokiomis sąlygomis auksas sudaro sudėtingus kompleksinius jonus. Gautieji eksperimentiniai duomenys patvirtina geologų nuomonę, kad aukso nusėdimas gamtoje priklauso nuo kompleksinių jonų patvarumo, kuris keičiasi kartu su temperatūra.

Porcelianas ir oro pagalvis

Oro pagalvio principas technikoje žinomas gana plačiai. Anglų inžinieriai surado jam dar vieną neįprastą pritaikymo sritį — jis panaudojamas porcelianui ir keramikai deginti.

Naujose degimo krosnyse iš perforuotų ugniai atsparių plytų padaryti specialūs kanalai. Po plytomis stovi ventiliatoriai, kurie pro kiaurymes varo suslėgtą orą. Sruvendamas šalia šildymo elementų, oras įkaista iki 1000-1300*C. Indai, slinkdami virš įkaitinto oro pagalvio, tuojau pat apdega. Degimo procesas sutrumpėja beveik 50 kartų.

Anksčiau porcelianiniai indai išbūdavo krosnyse iki 12 val., o dabar jiems pakanka 15 minučių. Krosnių su oro pagalviu našumas didžiulis: viena krosnis per valandą apdegina apie 15,000 indų. Specialistų tvirtinimu, naujose krosnyse suvartojama dvigubai mažiau kuro.

Kur dėti gumos atliekas

Šioji problema jaudina daugelio šalių specialistus. Yra pasiūlyta nemaža įvairiausių būdų. Pasirodė duomenų, kad surasta tam tikra rūšis pelėsių grybelių, kurie mėgsta "paskanauti" guma. Jiems ir norima ateityje pavesti spręsti gumos atliekų sunaikinimo problemą. Dabar šie grybeliai auginami laboratorinėmis sąlygomis.

CHICAGO, ILL.

"Vilnies" redaktoriaus pagerbimo puota

Vasario 22 d. Mildos salėje įvyko vyriausio "Vilnies" redaktoriaus Vinco Andrulio 80 metų gimtadienio ir 50 metų redagavimo laikraščio "Vilnies" pagerbimo puota.

Svečių sugužėjo neprastai daug, kad vos tik tilpo. Apart čikagiečių, buvo atvykę jubiliato bičiuliai iš plačios Čikagos apylinkės priemiesčių ir iš toliau, kaip: Wisconsino, Indianos, Michigano ir kitų valstijų.

"Vilnies" direkcija su talkininkais banketą prirengė tikrai meniškai; stalus papuošė skoningai, su gražiausiomis gėlėmis. Vienas stalas tai specialiai buvo prirengtas Jubiliatui, žmonai, dukroms ir jųjų šeimoms. Edmundas Juškys, antrasis TSRS ambasados sekretorius su žmona, dukra ir sūneliu iš Vašingtono dalyvavo.

Banketas prasidėjo pietų laiku, o baigėsi jau po ketvirtos valandos. Ačiū gaspadinėms už skanų maistą.

Svečiams ir viešnioms papietavus ir labai gerai nusiteikus, Geo. Montvilas pristatė "Vilnies" direkcijos pirmininką A. Maziliauską, kuris, pasveikinęs jubiliatą V. Andrulį ir visus puotos dalyvius, pavedė vesti programą Bruno Gelgotui.

Štai pasirodo sekstetas su pianiste ir chorų mokytoja Valerija Urbikiene. Sekstetas, tai Aido ir LKM chorų solistai, gražių balsų ansamblis: Estelle Bogden, Vanda Žalis, Rodger Žilis, Helen Bordner-Pažarskaitė, Martynas Widra, Jonas Jalga. Jų dainos buvo naujos, gražios ir parinktos jubiliatui Vincui Andruliui pagerbti.

Tarp kitų gražiai skambančių ir imponuojančių dainų solistės Estelle Bogden daina "Kiss me" falsetto balsu labai jaudino jubiliatą ir visą publiką, taip pat ir Vanda Žalis ir kiti. Banketo dalyviai kėlė ovacijas sekstetui ir solistams.

Roselando Moterų choras (vadovė muz. Daratėlė Murelienė) tarp kitų dainų jubiliatui padainavo "Kur pražuvo ta jaunystė — jau ji nebegrįš," "Plaukė sau laivelis." Daratėlės sukomanduotas choras su publika dainuoja "Happy Birthday" tau, Vincai, ir "Ilgiausių metų," nepasenti ir nepavargti laikraštininko darbe. Choras turi gražių balsų, malonu jų dainavimo klausytis.

Operos artistė Ona Kubilienė gražiai dainavo ir publika aplodismentų jai nesigailėjo.

Sveikinimai ir kalbos tęsėsi keletą valandų. Įspūdingai ir gražiai buvo pagerbtas V. Andrulis.

R. Š.

Yucaipa, California

Viešnios

Pora mėnesių tam atgal čikagietė Natalija Černauskienė lankėsi pas savo šeimos narius Kalifornijoje, tad aplankė ir Yucaipą. Malonu buvo sutikti.

Dabartiniu laiku Yucaipoje svečiuojasi Petronėlė Bobulienė, buvus Yucaipietė, kuri dabar jau metai kai gyvena Chicagoje. Bet man taip atrodo, kad ji pasiilgsta Yucaipos ir Yucaipos kaiminkų ir draugių. Būtų gerai, kad ji sugrįžtų gyventi į Yucaipą. Mes mėgstam linksmaus būdo moteris.

Teko sutikti keletą sykių malonią viešnią detroitietę Onutę Kairaitienę. Ji svečiuojasi pas savo senos pažinties draugę Rožytę Saviskienę Pomonoje. Nors Pomona randasi už apie 45 mylių nuo Yucaipos, bet jie dažnai apsilanko ir Yucaipoje pas draugus. Ir Onutė buvo atsilankius į LLD kuopos susirinkimą ir George Damušio ir Betty Damušienės gimtadienio "pares" vas. 14 d.

Petronėlė Bobulienė ir Onutė Kairaitienė pasisvečiavusios dar kelias savaites, žada grįžti atgal į savo didmiesčius pas šeimas.

Aš nuo savęs patarčiau, kad nesiskubėtų grįžti atgal į šaltą ir gilų sniegą. Nors šįmet ir Yucaipoje oras vėsus, bet visgi nėra sniego, nei šalčių iki "zyro."

Onutė Kairaitienė yra pažangių organizacijų ir Moterų Pažangos Klubo narė. O mums kaip tik tokių reikalinga Yucaipoje. Kaip ten bebūtų, bet mums džiugu, kad kas aplanko Yucaipą.

Apie Damušių gimtadienius

Nors gimtadieniai esti kas metas, bet mums yra malonu pasveikinti Jurgutį Damušį sulaukus ir atžymėjus 75-ąjį gimtadienį, ir galima pasidžiaugti, kad jis gerai atrodo, sulyg amžiaus. Gyvuok, drauge, dar desėtkus metų sveikutis.

Šiam dd. Damušių gimtadienio pažmonyje buvo sukviesta svečių iš toli ir arti.

Bet Jurgutis Damušis linksmas būdamas per savo gimtadienį, aukojo "Vilniai" $10.

Yucaipietė Marytė Radienė svečiuojasi San Francisco apylinkėje. Linkiu jai turėti gerus laikus pas San Francisco ir Oaklando draugus.

Alvinas

Klaidos atitaisymas

Tik prieš keletą dienų tilpo "Laisvėje" (ėjo per tris numerius) mano rašyti įspūdžiai po antrašte "Viešnagė Tar. Lietuvoje." Ten yra prasitarta, kad Kapsuko mieste prie gražaus ir didelio restorano yra įrengtos "necivilizuotos" išvietės (toiletai) ir t. t. Dabar pasirodo, kad aš gerai neapsižiūrėjęs ir nepatyręs visų aplinkybių, rašydamas padariau klaidą. Iš Kapsuko miesto gavau laiškus nuo draugų, kuriuose jie išaiškina, kad tie įrengimai nėra taip blogi, kad pagal dabartines aplinkybes ir sąlygas kol kas negalima kitaip įrengti, ir kad tenaitiniai piliečiai jais naudojasi ir yra pasitenkinę.

Tai šiuo tegu būna pataisyta toji klaida, ir atsiprašau visus skaitytojus, kad klaidingai prasitariau.

Mikas Detroitietis

Miami, Fla.

Kovo 18 dieną Aido choras ir LLD 75 kuopa bendrai rengia pietus ir koncertą Lietuvių Socialio Klubo salėj. Pietus duos 1 val., o koncertas prasidės 3 val. Aido choras atliks programą vadovaujant mūsų gerbiamai chorvedei Birutei Ramoškaitei. Bus solistų, duetų ir kt. Dainuos mūsų choro žvaigždės May Gabrėnienė, Helena Mankauskienė, S. Vaineikis ir Birutė Ramoškaitė su savo dukterimis. Publika labai myli klausytis jas visas dainuojant.

Dėkime visas pastangas, kad šis koncertas būtų sėkmingas. Būtų gerai ir gražu, kad ir iš mūsų kaimynystės kolonijų lietuviai dalyvautų. Mūsų Aido choras labai gražiai dainuoja.

Iš Kanados daug yra privažiavusių turistų. Kanadietės Izabelle Jackims—aukojo $5 ir Valerija Varasienė—$5. Izabelle ir dainuoja mūsų chore.

-:- -:- -:-

Vasario 18 d. LLD 75 kuopa turėjo pietus ir koncertą. Programą atliko Aido choras ir jo atskiri dainininkai. Visas choras sudainavo tris dainas. Helenutė Mankauskienė su savo vyru Pranu sudainavo duetu porą dainų, ir M. Gabrėnienė su S. Vaineikiu taipgi duetu — tris dainas. M. Gabrėnienė ir solistavo porą dainų. Publikai labai patiko dainos — nenorėjo atlikėjų paleisti nuo estrados. Vaineikis irgi sudainavo solo. S. Zavis paskambino keletą gabalų gitara. Visas koncertas išėjo labai gerai.

Publikos buvo gana daug Manau, kad kuopai liks gražaus pelno.

Kovo 25 d. LLD 75 kuopa turės pietus. Girdėjau, kad po pietų bus ir programa.

Kuopiečiai gerai mokasi savo duokles. Sekretorius J. Paukštaitis gerai darbuojasi.

Ex-Lowellietis

Montello, Mass.

Pranešimas LDS 67 kp. nariams

LDS 67 kp. susirinkimas įvyks sekmadienį, kovo 8 d. Pradžia 2 val. popiet. Susirinkimas bus Lietuvių Tautiškame name.

Prašomi nariai būti susirinkime ir pasimokėti savo duokles už 1970 metus.

George Shimaitis

-:-

"Vaduotojų" sueiga

Brocktono Lietuvių Tarybą surengė vasario 16 minėjimą vasario 15 d. Kazimiero parapijos salėje. Vienas laisvietis kasmet nueina pasiklausyti Lietuvos "vaduotojų" programos.

10 val. ryto dipukas kunigas M. Vembres atlaikė mišias ir sakė pamokslą. 3 val. popiet pradėjo minėjimą su nepriklausomybės akto skaitymu. Vėliau skaitė gub. Sargento laišką, miesto majoro Sullivan laišką ir jo pasakytą kalbą. Priminė, kad Amerika nepripažįsta Tarybų Lietuvos. Kalbėjo konsilmanas Faraca, pereitą rudenį laimėjęs rinkimus prieš lietuvį I. Mansevičių.

Mansevičius pasakojo apie Smetonos valdomą Lietuvą ir gyrė ją. Kai kurie dipukai pradėjo šypsotis iš jo pagyrų.

Padainavo vaikų mokyklos mokiniai, parapijos choras ir kiti. Užbaigė su malda "Marija Marija".

Žmonių buvo daug mažiau, kaip praėjusiais metais ir aukų mažiau surinko. Nebuvo vietinių tautininkų, kurie pirmiau aukodavo po $50.

Švebelis

Haverhill, Mass.

Perskaičiau kerą knygą "Žvelgiu į Tolius," kurią parašė Michalina Meškauskienė. Kai praėjau skaityti, tai maniau, kad bus tik didelė knyga virš 600 puslapių ir daug žodžių. Bet ko daugiau skaičiau, tai knyga darėsi vis geresnė ir geresnė, o kai perskaičiau, tai knyga pasidarė labai gera.

Patariu visiems knygą perskaityti, o Michalinai linkiu ilgo amžiaus ir geros sveikatos.

-:- -:- -:-

Vasario 1 d. mirė Zigmas Akstinas, 78 metų, gyvenęs 73 Birch St. Liko žmona Antanina, du sūnūs Julius ir Antanas, brolis Antanas ir daugiau giminių ir draugų. Prigulėjo prie Lietuvių Piliečių Gedimino klubo per ilgą laiką. Palaidotas Lietuvių tautiškose kapinėse Bradforde 4 d. Laikinai, kol žemė atšils, padėtas Linwood Cemetery.

Neseniai sužinojau, kad mirė John E. Merrick, 77 metų, gyvenęs Washington House, Pittsfield, N. H. Kada čia gyveno, buvo veiklus darbininkiškame judėjime. 1923 metais buvo areštuotas būk tai už kokios ten bombos padėjimą prie Knife shoe factory. Buvo teistas ir kalintas. Tas padarė darbininkiškam judėjimui daug darbo ir išlaidų. John buvo geras mašinistas, taisė automobilius ir gerai atlikdavo darbą.

-:- -:- -:-

Vasario 22 d. popietę čia buvo gerai pasidarbuota širdies fondui, surinkta $3,700.98. Tai didelis darbas atliktas. Daugiausia pasidarbavo moterys, o moterys visuomet smarkiai dirba.

-:- -:- -:-

Miestas išmoka elektros kompanijai po 90 tūkstančių dolerių ant metų už apšvietimą miesto gatvių 43,000 gyventojų. Didesnės gatvės pusėtinai apšviestos, geriau kaip Bostone.

Darbininkė

Hartford, Conn.

Ligoniai

A. Kiškiūnienė jau seniai serga. Ją kankina artritas. Ją globoja jos duktė slaugė Mrs. Davidson.

V. Staugaitis, West Suffield, Conn., seniai sirgинėja. Dabar sakė, kad sveikata pablogėjusi.

Jie yra "Laisvės" skaitytojai ir rėmėjai. Tie, kurie galite, aplankykite ir suraminkite juos. Linkiu ligoniams pasveikti ir vėl su mumis sykiu darbuotis.

J. M.

Permatomos kėdės

Pripučiamos kėdės iš permatomos plastmasės pradėtos gaminti Vakarų Vokietijoje. Jos labai patogios: lengvos, minkštos, išleidus orą, užima labai nedaug vietos.

Prieš metus mirė Vacius Senkevičius

1970 m. kovo 30 dieną sukanka metai nuo Vaciaus Senkevičiaus mirties. Daugiau kaip per 50 metų jį pažinau, kartu veikėme darbininkų judėjime Philadelphijoje, Eastone ir Brooklyne, asmeniai draugavome, tai čia ir pateiksiu informaciją iš Vaciaus gyvenimo ir veiklos.

Senkevičius mirė anksti ryto kovo 30 dieną La Porte, Ind., ligoninėje. Susirgo kovo pradžioje. Manė, kad paprastas šaltis, bet liga vis ėjo blogyn. Ligoninėje per kelias valandas buvo patalpintas į "oksigeno" palapinę, nes jam buvo labai sunku kvėpuoti. Pasirodė, kad viena pusė plaučių subliušką, žemutinėje jos dalyje augo vėžio guzas.

Vacių Senkevičių palaidojo balandžio 2 dieną Lietuvių kapinėse Chicagoje, kur guli jau daug pažangių lietuvių.

Bežemio sūnus

Vacius Senkevičius gimė 1896 m. gegužės 23 d. Pepalių kaime, Šiaulių apskrityje, dabar Radviliškio rajone. Jo tėvai Juozas ir Vincenta turėjo tiktai daržą žemės. Bet, kaip Vacius sakė, buvo pavalgę ir tinkamai apsirengę. Mat, Juozas Senkevičius buvo dailydė. Jis dirbo įvairius medžio darbus ir gaudavo pajamų. Prie to, dar buvo muzikantas, tai grojo vestuvėse ir kitokiuose pokyliuose. Vėliau ir Vacius išmoko groti smuiku, tai grojo su tėvu. Taip įdirbdami daržą ir gaudami iš šalies įplaukų vertėsi neblogai.

Vacius Baisogaloje baigė liaudies mokyklą. Bet tai nebuvo visas jo mokslo pasiekimas. Jis visą savo gyvenimą lavinosi, mokinosi, labai daug skaitė. Pamenu, kai Philadelphijoje jis pas mane pasiskolino rusų kalboje K. Markso "Kapitalą", tai jį skaitė labai atidžiai. Jis mėgo mokslinius, marksistinius raštus, nors įvertino ir lengvąją literatūrą. Jis mokėjo lietuvių, rusų, lenkų, anglų kalbas, galėjo susikalbėti su ukrainiečiais ir kitais slavų žmonėmis.

1912 metais, būdamas tik 16 metų amžiaus, jis atvyko į Philadelphiją pas jo motinos brolį. Ten jam teko dirbti įvairius darbus. Porą metų mudu abudu dirbome "kirvinėje", Plumb Co., kur jis tekino ant akmens kirvius ir kitokius įrankius. Ten buvo daug akmens dulkių. Vacius vėliau skundėsi, kad tas darbas pakenkė jo sveikatai, nes jis sakydavo, "suvalgiau tris didelius akmenis".

Vykdamas į Ameriką Vacius manė, kad sulaukęs 20 metų amžiaus grįš atgal į Lietuvą, ten atitarnaus Rusijos armijoje, kad nebūtų keblumų, ir gyvens. Bet tuos jo planus sugriovė prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas. 1917 m. rugsėjo 22 dieną jis buvo paimtas į J. V. armiją, o 1918 m. liepos mėnesį išvežtas į Prancūziją, kur buvo iki 1919 m. birželio mėnesio. Tarnavo prie sunkiosios artilerijos signalistų skyriuje.

Naujos aplinkybės

Vacius grįžęs iš militarinės tarnybos, kaip ir visi kiti, rado tą patį vargą ir sunkų darbą. Vėl teko dirbti įvairius darbus. Plačiau įsitraukė į darbininkišką veikimą. Pokariniais metais, siaučiant reakcijai, lietuvių darbininkiškas veikimas daugiausiai susikoncentravo į Lietuvių Literatūros Draugijos kuopas. Richmondo dalyje, kur aš gyvenau, buvo suorganizuota 47 kuopa, o Frankfurte, kur gyveno Vacius, susiorganizavo 149 kuopa.

1923 m. vasario 9 dieną Vacius apsivedė su Brone Drutainyte, ir abudu stojo į veiklą.

Vėliau jos tėvai ir Senkevičiai pardavė namą ir įsigijo farmukę Quakertown, Pa., apylinkėje. Ten gyveno per kelerius metus, bet ir mažų farmerių gyvenimas sunkus. Pardavė farmą ir persikėlė gyventi į Eastoną, kur dirbo Easton Baking Co. (Leono Tilviko kepykloje) už duonos ir pyragaičių išvežiotoją, o 1941 metų pavasarį persikėlė gyventi į Brooklyną.

Veikėjas ir rašytojas

Vacius Senkevičius buvo raamus būdo, lėtas žmogus. Ir mūsų judėjime jis nesakė prakalbų, bet tas nereiškė, kad jis ir jo žmona nieko neveikė. Dar dirbdamas fabrikuose jis rašė korespondencijas apie darbo sąlygas, straipsnius ir darė vertimus.

V. Senkevičius išvertė iš rusų kalbos didelį Alekseevo veikalą **"Bolševikai,"** iš pilietinio karo laikų, kurį dienraštis "Vilnis" spausdino tąsomis, o vėliau išleido atskira knyga. Po vertimu jis pasirašė **V. Lenius.**

Man einant LLD Centro Komiteto sekretoriaus pareigas, turėdavom keblumų su originalais knygoms, nes smetoninio režimo buvome atskirti nuo Lietuvos rašytojų. Kartą susitarėme su Vacium, ir jis išvertė stambų A. Jekovlevo veikalą "Oktiabr," apie revoliucines kovas 1917 m. Maskvoje. Aš pateikiau porą išverstų vaizdelių iš pilietinio karo, o Bronė E. Senkevičienė (Evgenija) vertimą iš Amerikos farmerių gyvenimo, ir taip buvo paruoštas LLD nariams veikalas **"Spalis ir Kitos Apysakos."** Vacius ir vėl pasirašė slapivardžiu V. Lenius.

Per trejus metus (1933-1936) Vacius Senkevičius ėjo LLD Centro Komiteto pirmininko pareigas. Tada jis pateikė daug straipsnių už Draugiją, kviesdamas lietuvius į jos eiles.

Dirba mūsų spaustuvėje

1941 metais, atsikėlus Senkevičiams į Brooklyną, jis per daugiau kaip dvejus metus dirbo spaudos apžvalgininko darbą, o vėliau perėjo į dienraščio "Laisvės" spaustuvę prie įvairių darbų.

1949 metais Senkevičiai persikėlė gyventi į Chicagą. Vacius dirbo spaustuvėje ir redakcijoje, o Senkevičienė administracijoje. Tik labai pablogėjus sveikatai, jie pasitraukė iš Chicagos ir apsigyveno La Porte, Ind., pas Smitus, kur ramu ir oras tyras.

Kaip Chicagoje gyvendamas, taip ir La Porte, Senkevičius rašinėjo į mūsų spaudą straipsnius, feljetonus, darė vertimus, ir po jais pasirašydavo slapivardžiu **"Darbintas."**

Taigi, prieš metus laiko mirtis išrovė iš mūsų eilių nuoširdų, talentingą ir malonų draugą, kuris per 50 metų darbavosi už darbo žmonių reikalus, nors ir nebuvo tarp mūsų labai plačiai žinomas. Mirtis išrovė darbuotoją ir draugės Senkevičienės mylimą gyvenimo draugą.

D. M. Šolomskas

Pittsburgh, Pa.

Surastas hitlerininkų lizdas

Vasario 18 d. Pittsburgho dienraštis "The Pittsburgh Pres" pirmas puslapis buvo užpildytas nuotrauka ir aprašymu apie surastą paslaptingą hitlerininkų lizdą.

Įvyko taip: Policija ieškodama narkotikų pardavėjų, nužiūrėjo vieną namą, kad iš jo yra pardavinėjami narkotikai. Policija darydama kratą tame name, surado maišus visokių narkotiškų piliukių, kelių tūkstančių dolerių vertės. Kas svarbiausia, tame name policija surado kambarius, prikrautus visokios rūšies šautuvų, automatiškų šautuvų, kardų, peilių ir daug amunicijos dėl tų šautuvų. Kambarių sienos apkabinėtos hitleriška svastika ir Hitlerio nuotraukomis.

Buvo areštuoti trys jauni vyrai po 27 metų amžiaus, bus jie teisiami vasario 27 d.

Atrodo, kad dar yra hitleriškų pakvaišėlių. Matomai, jie tiki sulaukti hitleriško prisikėlimo.

J.

BINGHAMTON, N. Y.

Mirus

Alekui Yudikaičiui

Reiškiame gilią užuojautą velionio žmonai Anastazijai, sūnui Alekui ir jo žmonai ir jų dviem sūneliams, sūnui Walteriui, jo žmonai, ir jų trims dukrelėms ir dviem sūneliams, gyvenantiems Amerikoje, taipgi jo sesutėms Barborai ir Agotai ir jų šeimoms, gyvenantiems T. Lietuvoje, ir kitiems giminėms ir draugams.

A. Kumpan	A. H. Vežienė
J. N. Stroliai	J. Žemaitis
P. Mikalajunas	A. Žemaitienė
L. Mainionienė	A. Maldaikienė
V. Mainionienė	P. Juozapaitis
V. Kazenas	E. Slesoraitienė
J. Kireilis	E. Čekanauskienė
O. Kireilienė	M. Luzinienė
I. Vežis	B. W. Keršuliai

LAPAS IŠ ISTORIJOS

Kaip buvo prarasta ir išvaduota Klaipėda

Sausio 28-oji—svarbi lietuvių tautos istorijos data. Prieš ketvirtį amžiaus Tarybinės Armijos daliniai, kurių sudėtyje buvo ir 16-toji Lietuviškoji šaulių divizija, išvadavo Klaipėdą ir galutinai išvijo hitlerinius okupantus iš Tarybų Lietuvos.

Dar neprasidėjus antrajam pasauliniam karui Lietuva neteko savo vienintelio uosto. Hitlerinei Vokietijai pareikalavus, o buržuazinės Lietuvos vyriausybei nesipriešinant, 1939-ųjų m. pradžioje lietuviškas Klaipėdos kraštas buvo atplėštas nuo Tėvynės ir pajungtas agresyviems trečiojo reicho tikslams. Hitlerinė Vokietija įsigijo strategiškai svarbią karinę jūrų bazę būsimam karui prieš Tarybų Sąjungą.

Ne paslaptis, kad buržuazinės Lietuvos valdantieji sluoksniai stengėsi įtikti imperialistinėms valstybėms, ypač hitlerinei Vokietijai ir fašistinei Italijai. Net vyriausybės oficiozas "Lietuvos aidas" (1938.I.10) buvo priverstas pripažinti, kad "...Lietuva, kaip nedidelė valstybė, lemiamos reikšmės bendrai politikai negali turėti ir dėl to yra priversta taikytis prie įvairių susidarančių politinių konsteliacijų."

Ir Lietuvos vyriausybė taikstėsi. Taikstėsi prie tų, kurie buvo artimesni jos prigimčiai. Štai keletas pavyzdžių. Ministrų Taryba 1938 m. balandžio 7 d. posėdyje pritarė hitltrinės Vokietijos agresijai prieš Austriją, o po dviejų savaičių nutarė pripažinti fašistinės Italijos dalimi jos nukariautą Abisiniją.

Bet pataikavimas fašistiniams grobuoniams nepadėjo Lietuvos vyriausybei išgelbėti šalį nuo agresyvių hitlerinės Vokietijos žabangų. Dar daugiau, hitlerinė Vokietija, rengdamasi užgrobti Klaipėdos kraštą, išnaudojo Lietuvos vyriausybės antitarybines nuotaikas savo tikslams. Nuolatinio diplomatinio spaudimo metodais ji gąsdino Lietuvą politine izoliacija.

Antrojo pasaulinio karo išvakarėse hitlerinė Vokietija, įrodinėdama, kad Lietuva neva nevykdanti Klaipėdos krašto statuto ir engianti jame gyvenančius vokiečius, pateikdavo vis naujus ir naujus reikalavimus. Lietuvai įvykdžius vienus, visada atsirasdavo kiti. Ir Lietuva darė Vokietijai nuolaidą po nuolaidos.

Buvo momentų, kada hitlerinė Vokietija, užsiėmusi svarbesnių problemų sprendimu, laikinai neforsuodavo Klaipėdos užgrobimo planų. Tada ji net patapšnodavo per petį savo mažajam vasalui. Pavyzdžiui, 1938 m. gruodžio 10 d. memorandumo projekte sakoma, kad Lietuva, kaip draugiška Vokietijai valstybė, turi neįkainojamą vertę ne tik Rytų Prūsijos ekonomikai, bet ir kariniu atžvilgiu, nes apsaugo šį rajoną nuo apsupimo ir išlaiko Vokietijai atvirą kelią į Pabaltijo kraštus.

Po Miuncheno išdavystės, galutinai įsitikinusi, kad Vakarų imperialistinės valstybės nesipriešina jos agresyviems planams, fašistinė Vokietija nutarė užgrobti Dancigą — Lenkijos vartus į jūrą. Bet dar iki to ji norėjo išspręsti Klaipėdos krašto likimą.

1939 m. kovo viduryje susidarė palankios sąlygos Klaipėdai užgrobti. Tų metų kovo 20 d. Lietuvos Ministrų kabinetas priėmė kapituliacinį nutarimą, kuriame buvo sakoma: jeigu Klaipėdos krašto vokiečiai sukels riaušes, tai juos sudrausti ginkluota jėga, bet jeigu sudraudimas susilauks Vokietijos ginkluotos paramos, tai Lietuvos kariuomenė be pasipriešinimo turinti pasitraukti į Didžiąją Lietuvą.

1939 m. kovo 21 d. hitlerinė Vokietija pareikalavo, kad Lietuva atiduotų Klaipėdą. Jos ultimatumas buvo nedviprasmiškas: atiduokite Klaipėdos kraštą geruoju, kol dar su Lietuva Vokietija kalba per savo diplomatus, arba Klaipėda, o gal būt ir visa Lietuva bus užimta jėga.

Tarybų Sąjunga Lietuvos vyriausybei anksčiau siūlė kolektyvines garantijas, ne kartą įspėjo dėl hitlerinės agresijos pavojaus. Tačiau mūsų krašto buržuazinė vyriausybė atstūmė tiesiamą pagalbos ranką, ir Lietuva atsidūrė viena prieš iki dantų apsiginklavusį Vokietijos imperializmą.

Buržuazinė Lietuvos vyriausybė priėmė gėdingą lietuvių tautai nutarimą. Jame buvo sakoma, kad apsvarsčiusi susidariusią padėtį ir nerasdama kitokios išeities, ji priversta priimti Vokietijos reikalavimą.

Tik tarybinių tautų šeimoje Lietuvai tapo įmanoma suvienyti visas savo žemes — atgauti senąją sostinę Vilnių ir Klaipėdos uostą. Tik čia jai nebebaisūs jokie imperialistų grasinimai.

Z. Vasiliauskas

New Haven, Conn.

Mūsų kolonijoje nors ir yra šiek tiek lietuvių, bet veikimas visai numiręs. LS Klubas dar laikosi, bet ir su juo yra daug bėdų. Nariai mažai jį lanko. Dar labai gerai, kad turi žmogų, kuris prižiūri gana gerai. A. Gutauskas yra geras klubo prižiūrėtojas.

—:—

Milford, Conn.

Aplankiau draugus Mureikas. Antanas sakė, kad turi siuvimo užsiėmimą, tai ir praleidžia laiką labai lengvai. Draugė Mureikienė turėjo užgautą ranką, bet dabar sveiksta. Sakė, dar ims laiko, iki ranką galės naudoti. Bet sūrių padaro, kaip ir pirmiau.

Linkiu jai greitai pasveikti.

—:—

Meriden, Conn.

Dentistė Bronislava Stonis prieš 6 mėnesius iš Lietuvos atvyko pas savo sesutę Eleną Sabolevskį. Ji gražiai praleido laiką. Turėjo progą aplankyti visokių pažiūrų lietuvius. Aplankė daugelį miestų ir miestelių.

Kur tik ji lankėsi, visur buvo kviesta ką nors pasakyti apie Lietuvos žmonių gyvenimą. Kai kurie gal tikėjosi, kad ji peiks Lietuvą. Bet ji visur pasakė tiesą, kaip dabar žmonės Lietuvoje gyvena ir pažangą daro.

Dr. B. Stonis kalbėjo ir New Havene, bet ponams "vaduotojams" nebuvo malonu jos kalbos klausytis apie dabartinę Lietuvą.

Ji sakė, kad Lietuvoje 99 procentus dentistų ir 50 procentų daktarų sudaro moterys. Sulaukę 55 metus jau gali išeiti į pensiją. Dr. Stonis dabar yra pensininkė ir gyvena Palangoje.

J. Kunca

Rochester, N. Y.

Vasario 17-tą staiga mirė Elsie Čereškienė, galvoje trūkus gyslai kraujas užliejo smegenis. Dideliame liūdesyje paliko dukrą Zinią ir žentą Colimen, taipgi 2 anūkėlius ir daug giminių Lietuvoje ir Amerikoje.

Atvykus į šią šalį Elsie ir Petras Čereška susikūrė šeimos židinį, išaugino ir išmokslino dukrelę, kuri jau augina dukrytę ir sūnelį.

Elsie buvo laisvų pažiūrų, "Laisvės" skaitytoja, narė Gedimino Draugijos, LDS 11 kuopos ir Moterų klubo. Ji visur dalyvavo.

Čereškienė labai daug darbavosi pagelbėti kare nukentėjusiems Lietuvos žmonėms.

Velionė palaidota laisvai Riverside kapinėse šalia savo vyro, kuris miręs jau 5 metai. Šermenys buvo pas G. Savage, 1018 North St.

Ilsėkis, Elsyte! O šeimynėlei linkime ramintis.

L. Bekešienė

Trumpai iš visur

San Francisco, Cal.—Kalifornijos universitetas per tris dienas apsuptas demonstruojančių studentų, policijos ir nacionalinės gvardijos. Protesto demonstracijoje prieš nuteisimą 7 kovotojų Chicagoje dalyvavo keletas tūkstančių. Apie 300 demonstrantų, nuvykę į Santa Barbara centrą, išdaužė daugelio parduotuvių langus. Susikirtime su policija yra nemažai sužeistų ir areštuotų.

South Hadley, Mass. — Juodųjų studentų grupė okupavo Mount Holyoke kolegijos pastatą.

Amsterdam, N. Y.— Protestuodamas prieš aukštus taksus, vienas pilietis, nuėjęs į taksų mokėjimo raštinę, nusivilko drabužius ir numetė ant stalo, pareikšdamas: Jūs galite ir paskutinius drabužius pasiimti.

Washingtonas. — Social-Security administracija pranašauja, kad iki sekamų penketo metų ligoniam teks mokėti už dieną ligoninėse 90 procentų daugiau, kaip kad dabar mokama. O ir dabar baisiai aukšti mokesčiai.

Havana. — Kubos vandenų patruliai suėmė Jungtinių Valstijų laivą, įplaukiantį į Kubos vandenis. Laivo įgula ieškojusi turto vandenyse.

New Yorkas. — Policijos helikopteris nukrito Queens pievoje. Žuvo du policistai.

Viena. — Austrijos parlamentiniuose rinkimuose laimėjo socialistai. Pirmiau valdę šalį konservatoriai pralaimėjo. Naujuoju kancleriu bus socialistų vadas žydų kilmės Bruno Kreisky.

Guatemalos užsienio reikalų ministrą Mohrą buvo pagrobę revoliucionieriai. Jis vėliau buvo paleistas, kai revoliucionierių reikalavimas paleisti tris iš kalėjimo politinius kalinius buvo patenkintas.

Yucca Flat, Nev. — Atominės Energijos Komisija išsprogdino požemyje dar vieną branduolinį projektą, septintą šiais metais.

Miami, Fla. — JAV federalinis teismas nuteisė trims metams kalėjimo amerikietį lakūną Renę Leoną, iš lėktuvo numetusį bombą ant Haiti prezidentinio palociaus.

Washingtonas. — Census Biuras skelbia, kad su sausio 1 d. Jungtinėse Valstijose buvo 204,354,000 gyventojų.

School Guide 1970

SUMMER GUIDANCE
& STUDY INSTITUTE

June 29—August 15th

Accredited summer courses in Math, Latin, French, Spanish, English and Science for college bound boys and girls in Grades 7—12. Remedial Reading. Unique program amphasizes individual testing and guidance to help students and parents make wise decisions concerning future educational and vocational plans. Classes average one instructor for each 3 students. Plenty of opportunity for recreation in famed White Mts. vacation area. Scholarship aid available.

*

Directo: **John H. Flynn**
Tel.: Fryeburg, Me. 207-935-2040
FRYEBURG ACADEMY
Fryeburg, Maine, 04037. (14-19)

Pittsburgh, Pa.

"Vaduotojų atpuskų diena"

Pittsburghe "vaduotojų" darbus dirba ir atlieka vietiniai "klebonai". Jie šaukia per "pamokslus" lietuvių draugijas į susirinkimus, dėl prisirengimo prie dienos-vasario 16-tos "atpuskų". Lietuviškų radijų vedėjai Dargis ir Jučis per keletą nedėldienių garsino "klebonų" šaukiamus susirinkimus. Atėjus paskirtai dienai, susirinkimai neįvyksta, niekas neatėjo... Tada patys "klebonai" įvykdo "atpuskų dieną". Vasario 22 d. Šv. Kazimiero name vyko ta "garsioji diena". Programa buvo iš maldų, salbų ir mažą meninę programą išpildė jaunuolė. Kalbėtojo rolę atliko J. Dargis. Publikos susirinko mažai, keletas dolerių buvo surinkta dėl "išvadavimo" Lietuvėlės, nė nepaskelbta, kiek dolerių į "vaduotojų" krepšį buvo įdėta. Matyti, kad "vadavimo" biznis eina mažyn visais atžvilgiais...

Vasario 28 d. šv. Vincento name irgi buvo surengta panaši "atpuskų diena". Tikslas vienas: dolerių pasižuvavimas iš mažai mąstančių žmonių... Apgailėtina, kad už dolerį reikia skleisti melus apie dabartinę Lietuvos tvarką, apie dabartinį Lietuvos žmonių gyvenimą Lietuvoje, kurie džiaugias nusikratę nuo visokių išnaudotojų.

"Vaduotojai" priešingi tiems kurie važiuoja į Lietuvą apsilankyti. Kodėl? Aišku, sugrįžę iš Lietuvos gražiai kalba-rašo apie Lietuvos žmonių gyvenimą.

Kelias atdaras į Lietuvą, nuvažiuok ir persitikrinsi, kaip Lietuvoje dabar žmonės gyvena ir kokia tenai tvarka.

V. B.

Pranešimai

Cranford, N. J.

Du svarbūs susirinkimai — LDS 33 kuopos ir LLD 54 kuopos—įvyks sekmadienį, kovo 8 d., 2 val. pas L. Šerelienę (Novak), 460 Brookside Place.

Prašome visus draugus ateiti su gerais sumanymais. O svarbiausia tai pasimokėti metines duokles už 1970 metus. LLD 54 kuopai yra klausimų apsvarstyti.

LLD 54 kp. Valdyba
(17-18)

Worcester, Mass.

LDS 57 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks kovo 11 d., 1:30 po pietų, toje pačioje svetainėje, 29 Endicott St.

Kviečiame narius dalyvauti ir pasimokėti duokles, nes per tūlą laiką nebus susirinkimų.

Praėjusį mėnesį buvo skaitlingas susirinkimas. Daug narių pasimokėjo mėnesines duokles už 6 mėnesius ir buvo tokių, kurie pasimokėjo už apskritus metus.

Gerai daro tokie nariai, pasimokėdami už apskritus metus. Tas palengvina finansų sekretorei darbą.

Po LDS susirinkimo turėsime LLD kp. draugišką pasikalbėjimą "Laisvės" metinio suvažiavimo reikalais.

J. Jaskevičius, sekr.
(17-18)

Rochester, N. Y.

Kovo (March) 15-tą LLD 110 kuopa — Moterų skyrius — rengia pažmonį minėti Moters dieną. Vieta: 575 Joseph Ave., Gedimino svetainėje.

Pradžia 1 valandą pietų metu, bus skanių valgių pietūs. Pelnas eis darbo klasės reikalams. Visi kviečiami atsilankyti, mes visų labai lauksime. Kviečia moterys. (17-18)

HELP WANTED--MALE-FEMALE

NOTICE TO READERS AND ADVERTISERS

The Equal Employment Opportunity Commission has issued a guideline that the placement of help wanted advertisements under "Male" or "Female" classified headings indicates preference or discrimination on sex and violates the Civil Act of 1964, unless sex is a bona fide occupation qualification for the job. The effective date of this guideline is uncertain because of a pending court case.

The New York City Commission on Human Rights has adopted the same policy in interpreting the human rights provisions of the City Administrative Code. The City interpretation is now in effect.

So that employers and employment agencies may comply with this policy, The "Laisve" will continue to make available its "Help Wanted—Male-Female" classification. The "Laisve" will also continue its "Help Wanted—Male'" and "Help Wanted —Female" classifications for advertsements excepted from the Civil Rights Act of 1964 and from the comparable laws of New York State and New York City.

For information about this policy, call or write the City Commission on Human Rights, at 80 Lafayette Street, New York, N.Y. 10013. Tel. (212) 566-5050.

TYPIST.
Type 45 w.p.m.?
Experience not necessary, 8:45-4:45, 1 hour lunch. Exceptional benefit include paid vacation, 12 paid holidays, bonus, merit increases and job security with established company. Opening in NORRISTOWN. For interview contact COMMONWEALTH LAND TITLE INS. CO., 1510 Walnut St., Philadelphia. WA 3-0400. (14-17)

NURSE-RN'S tired of working nites, weekends, shifts? We have interesting position available for the experienced professional with mature judgement. Estab. insurance firm. Excellent working conditions & benefit package. Call Mrs. Pagnotto CA 4-1202, 8:30 to 4:30, Jenkintown, Pa.
AN Equal Opportunity Employer. (8-17)

HOUSEPARENTS—mature. For children's home. Husband may be employed away. Will also consider single man or woman. 2 positions open. Call 877-7214. (11-17)

MAINTENANCE MAN. BUS DRIVER from Media-Springfield area.
Apply ARCHMERE ACADEMY
Clayment, Delaware, 302-798-6632. (13-19)

HOUSEKEEPER. Live in. General housework, laundry. Care of 5 yr. old. Assist cooking, Excel sal. Recent ref. req. Call 609-667-0221 or evenngs 609-429-0124. (13-19)

SERVICE ADVISER & WRITER. G. M. Experience preferred, but not necessary. Extremely good working conditions. Start immediately. No phone calls accepted. See Mr. Charles Higgins. WEBB CADILLAC, 1750 The Fairway, Jenkintown, Pa. (12-18)

CUSTODIAN. 4 PM to 12:30 AM shift. Pleasant working conditions, good fringe benefits. See Mr. W. C. Mitchell, Supt. of Bldg. and grounds. HADDON TOWNSHIP HIGH SCHOOL, Memorial & Pyle Aves., Westmont, N. J. 609-854-6525. (17-19)

PRINTER
MANAGER

Dynamic new copy center in downtown New Brunswick needs man who can wear many hats. Must have basic printing knowledge and know how to operate small offset presses, must like to deal with people, must be self starter, must be dissatisfied with his present earnings.

Excellent base salary plus attractive bonuses. Call (collect) 215-665-8100 for appointment.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Vladas Medelis
Mirė kovo 5, 1960

Jonas Antanaitis
Mirė liepos 24, 1963

Antanina Medelienė
Mirė rugpiūčio 21, 1967

Visi gyveno Scranton, Pa.
Ilsėkitės ramiai, brangieji.

Alena Antanaitienė, žmona
Milda Antanaitienė, duktė ir marti
Leonardas Antanaitis, sūnus ir žentas
Baltimore, Md.

POINT PLEASANT, N. J.
Mirus

Juozui Grayson-Griciunui

Reiškiame gilią ir nuoširdžią užuojautą velionio žmonai Marytei, dukrai Venesai Roclaw, žentui ir anūkei Patricia Roclaw ir visiems giminėms, draugams šioje šalyje ir Tarybų Lietuvoje.

Charles Devetzko ir dukra **Jean**

ROCHESTER, N. Y.
Mirė

Elsė R. Čereškienė

Reiškiame nuoširdžią užuojautą jos dukrai Zinijai, žentui Colimen ir jų vaikučiams šioje liudesio valandoje. Taipgi kitiems giminėms ir draugams

H. Velikienė
K. Žemaitienė
O. Palskienė
A. L. Bekešiai
A. Usavičienė
W. R. Černauskai
V. Bulienė
R. Barauskas
P. O. Malinauskai
M. Žemaitienė
P. K. Andersonai
S. Sasna

Sekmadienį Tarptautinės Moters Dienos minėjimas Laisvės salėje. Graži meninė programa. Dalyvaukite!

Pagerbė mūsų menininką

Lietuvoje leidžiamas "Gimtasis kraštas" įdėjo mūsų aidiečio ir solisto Viktoro Bekerio nuotrauką ir tokias apie jį pastabas:

"Sausio 27 dieną sukako 60 metų Viktorui-Vytautui Bekeriui (Becker), ginomam Niujorko lietuvių 'Aido' choro solistui.

Abu garsaus dainininko-saviveikliininko tėvai gimę Lietuvoje. Viktoras-Vytautas gimė Brukline. 1930 m. jis jau dainuoja bei groja Brukline ir Niujorke radijo laidose. Nuo 1933 metų iki 1950 metų jis dainuoja Brukline pirmoje lietuvių radijo programoje. Nuo1963 metų — nuolatinis 'Aido' choro dainininkas.

V. Bekeris pusketvirtų metų tarnavo JAV kariuomenėje, dalyvavo mūšiuose prieš hitlerinę Vokietiją. Po karo vėl mokėsi dainavimo, vaidino ir dainavo muzikiniame teatre. Dažnai dainuodavo kabaretuose ir privačiose programose. 'Aido' chore V. Bekeris vaidina įvairias roles operetėse ir koncertuose.

Pagal specialybę jis siuvėjas, ir dainuoja tik atliekamu laiku. Todėl tuo labiau pagirtinos V. Bekerio pastangos džiuginti klausytojų širdis skambia daina. Malonu ir tai, kad V. Bekeris populiarina lietuvišką dainą."

DIRBTINIS MARMURAS

Vokietijos Demokratinės Respublikos inžinieriai sukūrė dirbtinį marmurą. Jis savo išvaizda bei stiprumu nesiskiria nuo natūralaus, bet yra dvigubai pigesnis. Dirbtinis marmuras bus labai reikalingas pastatų apdailai.

MIESTE PASIDAIRIUS

Majoras Lindsay smarkiai kritikuojamas, kam jis savo administraciniams pagalbininkams pakėlė algas sumoje $190,000. Tokių pagalbininkų jis turi 60. Kai kurie jų gaus iki $41,000 per metus. Kai kurie gaus daugiau negu išrinktieji pareigūnai.

Ypač smarkiai kritikuoja majorą miesto iždo kontrolierius Abraham Beame Jis sako, kad toks algų pakėlimas yra nereikalingas.

Valstijos legislatūros komisijoje kovai prieš narkotikus liudijo 12 metų mažyčio ūgio berniukas Ralph de Jesus. Jis pats buvo narkotikų auka, dabar yra pagijęs. Jis pasakojo, kaip jo mokykloje yra plačiai platinami tie nuodai. Tik retas kuris moksleivis jų nevartoja. Jis pats narkotikus moksleiviams parduodavęs.

Jo liudijimu buvo nustebinti ir pritrenkti komisios nariai. Apie jo parodymus plačiai rašė vietinė spauda.

Policijos komisionierius Howard Leary pareiškė, kad jis 200 policininkų perkelia į departamentą kovai prieš narkotikų platintojus. Jis taip pat sako, kad jis greitai reikalaus policininkų armiją padidinti 2,000 žmonių. O tas miestui atsieis nuo 26 iki 27 milijonų dolerių. Iš kur tuos pinigus paimti?

New Yorko finansiniame Wall St. distrikte dirba apie 33,000 darbininkų. Jiems rytais sunku pasiekti darbo vietą, kai visur baisus susikimšimas. Todėl distrikto biznieriai nutarė jų darbo laiką paskaidyti taip, jog vieni galėtų į darbą atvykti anksčiau, o kiti vėliau pusvalandžiu ar visa valanda.

Majoras sako, kad miesto nuomų kontrolės įstatymas turės būti pakeistas, kad palengvėtų namų savininkams finans. našta. Bet tuo tarpu dabartinį įstatymą jis siūlo prailginti dviem mėnesiam. Kaip žinia, šis įstatymas pasibaigs kovo 31 d

---

Gal ir vėl kils didžiųjų laikraščių darbininkų streikas. Derybos tarp unijų ir dienraščių savininkų neduoda jokių rezultatų. Streikas paliestų šiuos keturis dienraščius: The New York Times, The Daily News, The New York Post ir The Long Island Press.

Majoras Lindsay patvarkė, kad balandžio 11 diena bus sinagogos Temple Emanuel Day. Mat, šiai sinagogai sukanka 125 metai. Tai viena iš garsiausių ir seniausių žydų bažnyčių šiame mieste. Ji stovi ant kampo 65th St. ir 5th Ave.

Pereitą trečiadienį broliai William ir Wayne Prunty nutarė apiplėšti vaistinę. Deja, vaistinės savininkas Albert Leib laiku pagrobė revolverį ir abudu ant vietos paklojo.

Duobkasių streikas tebesitęsia. Unija atmetė gub. Rockefellerio ir majoro Lindsay pasiūlymą pavesti arbitracijai ginčą išspręsti. Tuo tarpu 47 kapinių savininkai skundžiasi, kad jie nebeturi vietos nelaidotiems lavonams laikyti.

PADĖKA

Aš noriu per "Laisvę" padėkavoti draugėms ir draugams užu atjautimą man būnant ligoninėje. Aš gavau "hemorhage" ir buvau greitai nugabentas į ligoninę, ir ten išbuvau 28 dienas. Turėjau operaciją. Dabar būnu namie daktaro priežiūroje. Gavau atjautimo kortų iš Floridos ir iš Brooklyno. Mr. ir Mrs. Arlauskai pašaukė telefonu ir linkėjo pasveikti.

Aš noriu pareikšti visiems ir visoms daug daug ačiū. Ligoninėje būdamas žmogus pasiilgsti savo tautiečių ir pažįstamų. Kai gauni kortą, tai rodos, kad kaip ir pašneki su žmogum, pasidaro linksmiau ir, rodos, pasidarai daug sveikesnis.

Adelė Petraitienė man daug pagelbėjo namie. Tariu jai daug ačiū. Ačiū "Laisvei", kad suteikia man progą visiems tarti širdingos padėkos žodį.

M. Simon

Hong Kongas. — Kinija kaltina Japoniją militarizmo tvirtinimu.

Very Important Peace Rally

This year is a Senatorial election year. There are men up for reelection who stand for an end to the war.

In spite of our professed de-escalation of the war, our defense budget remains at $70 to $80 billion, and 5,-000 men a year are coming home in coffins; 20,000 men a year are returning maimed and wounded — from a war we admit we shouldn't be fighting. It is time we looked to our own country. Now is the time to put it back on the road to unity and world respect.

There will be a rally, and not just another rally but an event you must come to help to aid the campaigns of our peace candidates.

For the first time in our history, brave young men are leaving the country by the thousands, rather than fight in an immoral cause.

The war forces must be stopped, and it's up to us to stop them.

Madison Square Rally for 1970 Senators for Peace and New Priorities will be held Thursday, March 12, 7:30 P. M. Hear Henry Fonda, Alan King, Shirley MacLaine and many others.

(The above ideas are based on the appeal in The New York Times of Feb. 27.)

Ilse

Nauji radiniai Afrikoje

Čikagos universiteto antropologijos departamento ekspedicija, dalyvaujant eilei vadovaujančių Europos universitetų mokslininkų Pietų Etiopijos teritorijoje, netoli Rudolfo ežero, Omo upės deltoje ir jos žemupio pelkėse aptiko 40 dantų ir du apatinius žandikaulius, panašius į žmogaus.

Šie radiniai liudija apie dvigubai ilgesnę auestralopiteko evoliuciją, negu iki šiol buvo manoma, būtent— ne du milijonai metų, o keturi milijonai. Lieka tik neišaiškintas klausimas, ar tų dantų ir žandikaulių savininkai buvo artimesni žmonėms, ar beždžionėms. Į šį klausimą būtų lengva atsakyti, jeigu prie radinių būtų aptikta akmeninių įrankių. Aukščiau minėto radinio kaimynystėje iki šiol tokių įrankių neaptikta, bet dar ieškoma. Radinys, sako prof. Hovelis, galėtų būti žingsnis pirmyn "trūkstamos grandies" tarp žmogaus ir beždžionės ieškojime.

I. Vladimirovienė

TIKRA KIAULYSTĖ

Kai kurie gripo virusai, patekę į kiaulių organizmą, pasidaro itin aktyvūs ir užkrečiami. Iš kiaulienos perėję į žmogaus organizmą, jie sukelia gripo epidemijas. Tokią išvadą, remdamiesi eksperimentiniais darbais, padarė šveicarų mokslininkai.

Pathet Lao (Laoso Patriotinis Frontas) smerkia Jungtinių Valstijų intervenciją į Laosą ir laužymą 1962 metų sutarties.

KRISLAI

(Tąsa iš 1-mo pusl.)

tų nemokamą gydymą. Reikalaujama, kad toks bilius būtų pasiūlytas Kongresui. Kongresmanai turėtų už jį balsuoti. Svarbiausia, kad visos darbo unijos įsitrauktų į aktyvišką kovą už šio puikaus sumanymo pavertimą įstatymu.

Tiesiog gėda šiam turtingam kraštui. Visos socialistinės šalys jau seniai naudojasi tokia visuotine apdrauda, o čia nieko panašaus neturime.

Penktadienio "Laisvėje" matėte Lietuvių Literatūros Draugijos Centro Komiteto kreipimąsi į narius. Tai labai rimtas ir visų narių dėmesio vertas atsišaukimas. Jį reikia ne tik perskaityti, bet apie jį rimtai pagalvoti.

Visi turime stengtis, kad ta mūsų didžioji kultūrinė organizacija nenusilpnėtų. Jos stiprinimui progų dar yra apščiai. Dar galima ir naujų narių įrašyti. Labai svarbu, kad nė vienas narys neišsibrauktų dėl nepasimokėjimo narinių duoklių.

Žinau, kad nekuklu, bet atleisite man, kad aš negaliu iškęsti nepasidžiaugęs. Antai, vas. 24 d. gaunu iš International Publishers leidyklos laišką, kuriame praneša, kad ji nutarė iš naujo išleisti mano anglų kalba knygą "The Molly Maguires." Girdi, tuo pačiu pavadinimu filmui pasirodžius, knygos pareikalavimas labai padidėjo.

Kaip žinia, knyga "The Molly Maguires" buvo išleista 1932 metais, lygiai prieš 38 metus. Ji buvo išversta į rusų kalbą ir išleista Tarybų Sąjungoje.. O 1962 m. buvo išversta į lietuvių kalbą ir išleista Tarybų Lietuvoje.

Pasirodo, kad ir po trisdešimt aštuonerių metų knyga neprarado savo svarbos ir aktualumo. Kuris gi autorius nesidžiaugtų.

Pasakysiu, kad aš į šią knygą tais laikais įdėjau be galo daug darbo ir rūpesčio. Keletą savaičių praleidau Pottsvillės apylinkėje rinkdamas knygai medžiagą. Suradau medžiagos apie tų laikų didžiąsias kietosios anglies angliakasių kovas Wilkes-Barre, Bloomsburg, Pa., bibliotekose, Boston, Mass., bibliotekoje, Wisconsino universiteto bibliotekoje. Radau ir išstudijavau originalius teismų rekordus. Išstudijavau tų laikų spaudą, kurioje buvo daug apie "Molly Maguires rašoma. Juk tai buvo baisus daiktas: **devyniolika angliakasių vadų buvo pakarti!**

Taigi, negaliu nesidžiaugti, kad tas darbas ir tos pastangos dar ir šiandien nėra praradę savo istorinės vertės, ir kad "The Molly Maguires" bus vėl išleista ir skaitoma visoje Amerikoje, nes, aišku, International Publishers stengsis ją kuo plačiausiai paskleisti.

Washingtonas. — Sausio mėnesį streikavo 233,000 darbininkų, prarado 3,200,-000 darbo valandų.

---

mą ir užmušė 42 žmones.

Geneva. — Alpų kalnuose sniego griūtys užpylė kai-

Manila, Filipinai. — Studentai piketavo Amerikos ambasadą. Susikirtime su policija 25 sužeisti, nemažai areštuota.

Iš LLD pirmosios kuopos susirinkimo

Vasario 23 dieną "Laisvės" svetainėje atsibuvo LLD pirmosios kuopos susirinkimas. Pirimiausia buve perrinktas kuopos komitetas šiems metams. Pirmininkas — Valys Bunkus, finansų sekretorius — Jonas Lazauskas. iždininkė—Kostė Rušinskienė, protokolų sekretorius — M. Stakovas. Apart finansų sekretoriaus, kiti ir pirmiau buvo komiteto nariais.

Naujai perrinktas komitetas pasižadėjo geriau darbuotis negu praeitais metais. V. Bunkus raportavo, kad komitetas stengėsi surengti kokią nors pramogą, bet nebuvo galima, nes svetainė visą sezoną kitų draugijų buvo užimta, taipgi ir šį sezoną vargiai bus galima ką nors surengti, nes svetainė beveik pilnai užimta. Paklabėjus pramogos reikalas paliktas sekančiam susirinkimui.

Finansų sekretorė raportavo, kad praeitais metais išlaidų buvo (su aukomis ir bilomis) virš $40. Ižde labai mažai likę.

Kadangi į susirinkimą neatsilankė buvęs finansų sekretorius, tai nebuvo galima sužinoti narių stovio, tai yra kiek narių pasimokėję už šiuos metus ir kiek dar nepasimokėję. Buvęs finansų sekretorius turėtų pasistengti tuojau priduoti narystės dokumentus naujai išrinktam finansų sekretoriui.

Tūli nariai išsireiškė, kad turį kandidatų į kuopos narius, gal sekančiame susirinkime juos jau pristatys. Lauksime.

Sekantis susirinkimas įvyks kovo (March) 30 d.

Jau narys

Titanas greit pasens

Titanas labai stiprus metalas. Jis dabar plačiai taikomas viršgarsinėje aviacijoje, raketų technikoje. O kai kurie specialistai mano, kad titanas jau paseno. Tokios nuomonės yra anglų mokslininkai.

Pradėjus naudoti titaną, dvigubai sumažėjo aviacinių konstrukcijų svoris. Dabar anglų tyrinėtojai išrado medžiagą, dvigubai lengvesnę už titaną, bet tokią pat atsparią karščiui. Tai aliuminio lydinys su plonyčiu silico karbido pluoštelių armatūra.

Parengimų Kalendorius

Kovo 8 d.

Niujorko Lietuvių Moterų klubas rengia MOTERS DIENOS minėjimą, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y., 1 val. dieną. Bus pietūs ir įvairi programa..

Kovo 15 d.

Įvyks LKS B-vės šėrininkų suvažiavimas ir banketas "Laisvės" salėje. Tėmykite skelbimus. Pradžia 12 valandą

Balandžio 5 dieną

LDS 13 kuopos kultūrinė pppietė Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Pradžia 2 val. popiet.

Balandžio 19 d.

Sekmadienis. LDS 1 kuopa ruošia banketą, "Laisvės" salėje. Prašome kitų organizacijų nieko nerengti tą dieną.

Gegužės 3 dieną

Aido choras vaidins operetę "Ramunė."

Gegužės 17 dieną

LLD 185 kp. minėjimas Lenino šimtmetinės sukakties "Laisvės" salėje, Ozone Park, N. Y. Pradžia 2 val. popiet. Dainuos Aido choras, bus filmas iš Lietuvos.

Bonna. Vokietijos Komunistų Partija reikalauja Vakarų Vokietijoje mokyklų demokratizavimo.

Bogota. — Kolumbijos valdžia uždarė universitetą ir jo patalpas okupavo armija. 11,500 studentų streikuoja.

PRANEŠIMAI

Ozone Park, N. Y.

LDS pirmos kuopos susirinkimas įvyks kovo 3-čią d., 6:30 val. vakare, "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Avenue.

Valdyba (16-17)

Ozone Park, N. Y.

LDS 13 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks trečiadienį, kovo 4, Laisvės salėje. Pradžia 6 val. vakare. Svarbu dalyvauti. Po susirinkimo pasivaišinsime.

Valdyba (16-17)

Liet. Koop. Spaudos Bendrovės Dalininkų

SUVAŽIAVIMAS IR BANKETAS

Įvyks

Sekmadienį, Kovo-March 15 d.

"LAISVĖS" SALĖJE

102-02 Liberty Avenue **Ozone Park, N. Y.**

SUVAŽIAVIMO PRADŽIA 12 VALANDĄ DIENĄ

Po Suvažiavimo bus banketas 5 valandą vakaro

Prašome dalininkus dalyvauti suvažiavime. Organizacijos, kurios turite šėrus, išrinkite atstovą dalyvauti. Kviečiame ir svečius dalyvauti.

Bilietus banketui galite gauti "Laisvės" raštinėje. Vienas bilietas — $5. Dalyvaukime skaitlingai suvažiavime ir bankete!

LKS B-vės Direktorių Taryba

NIUJORKO LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBAS

kviečia į

Moters Dienos Minėjimą

Sekmadienį, kovo 8-tą dieną

LAISVĖS SALĖJE

102-02 Liberty Ave. **Ozone Park, N. Y.**

Pietūs bus duodami 1 valandą

Programoje dalyvaus:

Kalbės **Aldona Juškienė** iš Washington, D. C.

USSR Ambasados antrojo sekretoriaus **Edmundo Juškio žmona.**

Mildred Stensler ruošia **Aido Chorą** meninei programai, kurioje išgirsime solistę **Nelę Ventienę, Aido moterų chorą** ir **visą Aido Chorą.**

Taipgi bus fotonuotraukų parodėlė.

Bilietas — $2.50